

Univerzita Karlova
Pedagogická fakulta
Katedra české literatury

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Žánrové zařazení románu Jarmily Glazarové Advent

Genre classification of Jarmila Glazarová's novel Advent

Lucie Vlasáková

Vedoucí práce: prof. PhDr. Dagmar Mocná, CSc.

Studijní program: Specializace v pedagogice

Studijní obor: B AJ-ČJ

Odevzdáním této bakalářské práce na téma *Žánrové zařazení románu Jarmily Glazarové Advent* potvrzuji, že jsem ji vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále potvrzuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze, 18. 4. 2021

Lucie Vlasáková

Ráda bych touto cestou poděkovala prof. PhDr. Dagmar Mocné, CSc. za odborné vedení, cenné připomínky, ochotu a čas, který mé práci věnovala. Také děkuji své rodině a přátelům za podporu a motivaci k dokončení této práce.

ABSTRAKT

Tato bakalářská práce se zabývá žánrovým pojetím románu Jarmily Glazarové *Advent*. Cílem práce je na základě studia odborných literárních pramenů určit, k jakým žánrům bývá román nejčastěji přiřazován, a zhodnotit, do jaké míry jsou jednotlivé žánrotvorné rysy v díle zastoupeny.

V úvodu práce je stanovena genologická hypotéza – k jakým románovým typům má dílo nejblíže. Následně je práce rozdělena do dvou částí – na teoretický a analytický oddíl. V teoretické části jsou uvedeny elementární rysy posuzovaných žánrů, jejich vývoj v české literatuře a nejvýznamnější představitelé a jejich díla. Analytická část práce se zabývá rozborem dějové výstavby, postav, časoprostoru, stěžejních motivů, vypravěče, kompozice a jazykové roviny. Každá tato dílčí podkapitola obsahuje shrnutí, v němž je uvedeno, jak se dané aspekty jeví z genologického hlediska. Analýza těchto dílčích aspektů si klade za cíl zhodnotit, které principy (tj. principy kterého žánru) jsou nejvíce dominantní a v čem *Advent* odpovídá dříve stanovenému výměru žánrotvorných faktorů a v jakých ohledech se od něj odlišuje.

Závěr bakalářské práce formuluje poznatky plynoucí z analytické části a předkládá, které části *Adventu* byly psány v souladu s kterými románovými typy. Z tohoto zjištění vyplývá, že v románu jsou nejvíce zastoupeny baladické prvky, následně rysy psychologické prózy a nejméně zastoupeným žánrem je sociální román.

KLÍČOVÁ SLOVA

Jarmila Glazarová, *Advent*, baladická próza, psychologický román, sociální román

ABSTRACT

This bachelor thesis is concerned with genre classification of Jarmila Glazarová's novel *Advent*. The aim of this thesis is to determine, based on the survey of the academic literature, with what genres the novel is usually associated and to assess to what extent particular genre features are represented in the work.

A genological hypothesis – to which types of novel the work is most similar – is featured in the introduction. Furthermore, the thesis is divided into two parts – theoretical and analytical. Main features of the genres, their development in Czech literature and the most important representatives and their works are presented in the theoretical part. The analytical part deals with plot analysis, characters, time and space, major motifs, narrator, composition and language. Each of these subchapters contains a summary, which depicts how selected aspects appear in terms of genological approach. The analysis of these aspects aims to evaluate which principles (i.e. principles of which genres) are most dominant and in what aspects *Advent* corresponds with the range of genre characteristics, which was set earlier, and in what aspects it differs from it.

The conclusion summarizes findings arising from the analytical part and presents which parts of *Advent* were written in accordance with which types of novel. This knowledge suggests that mostly balladic features are to be found in the novel, psychological factors are less common and the social novel is the least significant genre.

KEYWORDS

Jarmila Glazarová, *Advent*, balladic prose, psychological novel, social novel

Obsah

Úvod.....	7
Teoretická část	9
1 Sociální román	9
2 Baladická próza	12
3 Psychologický román.....	15
Analytická část.....	18
4 Dějová výstavba.....	18
5 Postavy.....	24
5.1 Františka	24
5.2 Jura	28
5.3 Rozína	29
6 Časoprostor	32
6.1 Čas.....	32
6.2 Prostor	34
7 Motivická rovina.....	37
8 Vypravěč.....	42
9 Kompoziční rovina	44
10 Jazyková rovina	46
Závěr	49
Seznam použitých informačních zdrojů	52

Úvod

Jarmila Glazarová se stala spisovatelkou, aniž by to předem zamýšlela. Její vstup na literární pole se uskutečnil v roce 1936 dílem *Roky v kruhu*, ve kterém vzpomíná na šťastná léta manželství. Románový obraz vlastního života nesoucí prvky memoárů psala bez větších literárních ambicí a pouze pro vlastní potřebu, aby ulehčila bolesti po ztrátě manžela. Nicméně o dva roky později vydává Glazarová *Vlčí jámu*, již ryze románové dílo, kterým si zajišťuje své místo v literárním světě. Za vrchol autorčiny tvorby ovšem bývá považován až její následující román *Advent* (1939). „Na nejvyšší umělecké úrovni se spojily bohatá citovost, zralá moudrost, bystré pozorovatelství s uměleckou literární zkušeností ze dvou předcházejících románů.“¹

Ačkoliv se literární prameny shodují v tom, že je *Advent* umělecky nejcennějším dílem Jarmily Glazarové, narazíme na nejednotnost v jeho žánrovém zařazení. Tvorbou Jarmily Glazarové se podrobněji ve svých monografiích zabývají Marie Mravcová² a František Buriánek³. Oba literární historici komentují použití sociálních prvků v románu, ačkoliv se jejich stanoviska ohledně toho, jak *Advent* naplňuje žánrotvorné rysy sociálního románu, rozcházejí. Mravcová dále nazývá dílo baladickou prózou, podobný názor zastává také Buriánek, podle něhož „celý epický tvar díla, jeho kompozice i jeho styl mají znaky básnické balady“⁴. František Buriánek se také zabývá psychologickou rovinou románu, s jeho myšlenkou, že „v hluboko pronikavé psychologické povahokresbě je těžiště románu“⁵, se ztotožňuje také slovníková příručka *Čeští spisovatelé 20. století*⁶, která nicméně charakterizuje *Advent* zejména jako „baladický příběh manželské tragédie“⁷. K zařazení *Adventu* k baladické próze se také

---

¹ BURIÁNEK, František. *Jarmila Glazarová*. 1. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1979, s. 70.

² MRAVCOVÁ, Marie. *Umělecké dokumenty a romány: zrod a tvar čtyř prozaických děl Jarmily Glazarové 1936–1940*. 1. vyd. Ostrava: Profil, 1987, 116 s.

³ BURIÁNEK, František. *Jarmila Glazarová*. 1. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1979, 152 s.

⁴ Tamtéž, s. 78.

⁵ Tamtéž, s. 72.

⁶ BLAHYNKA, Milan a kol. *Čeští spisovatelé 20. století*. 1. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1985, s. 149.

⁷ Tamtéž, s. 149.

hlásí *Encyklopedie literárních žánrů*⁸ nebo *Poetika české meziválečné literatury*⁹. Josef Strnadel ve svém doslovu k dílu shrnuje jak básnické, tak také sociální a psychologické prvky: „Advent je pronikavá sociologická a psychologická studie napsaná básníkem podle zákonů románové skladby.“¹⁰

Z analýzy literárních zdrojů vyplývá, že se v *Adventu* prolínají prvky těchto literárních žánrů – baladická próza, sociální a psychologický román. Z výše zmíněného odstavce je taktéž zřejmé, že se literární prameny často neshodují v tom, které žánrotvorné rysy jsou v románu nejvíce dominantní. Aby byla osvětlena tato problematika žánrového zařazení *Adventu*, bude bakalářská práce analyzovat román Jarmily Glazarové z genologického hlediska. Proto bude prvotním cílem bakalářské práce nejprve na základě studia sekundární literatury stanovit elementární rysy výše zmíněných žánrů a následnou analýzou jednotlivých aspektů románu zhodnotit, do jaké míry *Advent* naplňuje žánrotvorné faktory. Odpovědi na tyto otázky by měly také vést ke zjištění, které žánrové rysy jsou v *Adventu* převládající, z čehož by mělo taktéž vyplynout, co bylo pro autorku nejvíce důležité při tvorbě románu. Práce se bude také v neposlední řadě zabývat tím, jak závěry plynoucí z analýzy budou korespondovat s názory literárních příruček a monografií.

Tato bakalářská práce by měla vést nejen k rozklíčování problematiky žánrového zařazení románu Jarmily Glazarové *Advent*, a tedy také k lepšímu porozumění tomuto románu, ale taktéž zároveň obecně k lepšímu poznání žánrové situace českého románu třicátých let dvacátého století.

---

⁸MOCNÁ, Dagmar, PETERKA, Josef a kol. *Encyklopedie literárních žánrů*. 1. vyd. Praha a Litomyšl: Paseka, 2004, s. 43. ISBN 80-7185-669-X.

⁹ZEMAN, Milan a kol. *Poetika české meziválečné literatury: Proměny žánrů*. 1. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1987, s. 248.

¹⁰STRNADEL, Josef. Horská balada Jarmily Glazarové. Doslov. In: GLAZAROVÁ, Jarmila. *Advent*. 1. vyd. Praha: Odeon, 1979, s. 219.

Teoretická část

1 Sociální román

Advent můžeme žánrově zařadit k sociálnímu románu. Vznik sociálního románu se datuje do první poloviny devatenáctého století a je spjat s rozvojem průmyslu a se vznikem nových utlačovaných a znevýhodněných vrstev obyvatelstva, které se staly středem zájmu tehdejších autorů. Česká literární scéna vděčí za rozvoj sociálního románu zejména Karlu Sabinovi, jenž jej teoreticky propagoval, a Boženě Němcové, „jejíž dokumentarizující próza *V zámku a v podzámčí* (1857), založená na modelovém kontrastu životních podmínek boháčů a chudiny, se stala důležitým předstupněm sociálního románu ...“¹¹

V druhé polovině devatenáctého století začala vznikat první průkopnická díla z této oblasti, nicméně na konci devatenáctého století zaznamenává sociální román úpadek a řadí se spíše k žánrům druhořadým. Čtenářská pozornost se k němu začíná vracet na počátku dvacátého století, největší rozmach ovšem zažívá až ve dvacátých a třicátých letech. „Poprvé v dějinách české literatury se do centra pozornosti dostává moderní městská civilizace s průmyslovou infrastrukturou.“¹² Tuto novou tendenci nalezneme v díle Ivana Olbrachta *Anna proletárka* (1928) či v *Nejkrásnějším světě* (1923) Marie Majerové. O několik let později vydala Marie Majerová také románovou kroniku *Siréna* (1935), ve které líčí dělnickou každodennost čtyř generací rodiny Hudcovy v průmyslovém regionu Kladenska. Dělník u Majerové „již přestává být objektem soucitu, neboť jeho život má vedle nepopíratelné nouze rovněž řadu pozitivních hodnot – zejména radost z práce, jež není chápána jako dědičné prokletí, nýbrž jako základ lidské identity“¹³. V tomto duchu také pokračuje ve své další sociální próze, *Havířské baladě* (1938). Dalším významným sociálním románem tohoto období jsou *Lidé na křižovatce* (1937) od Marie Pujmanové, jež zobrazují „třídní konflikt, zastřený v americkém typu podnikání humanizací a standardizací životních podmínek dělnictva, ale posléze

---

¹¹ MOCNÁ, Dagmar, PETERKA, Josef a kol. *Encyklopedie literárních žánrů*. 1. vyd. Praha a Litomyšl: Paseka, 2004, s. 633. ISBN 80-7185-669-X.

¹² Tamtéž, s. 634.

¹³ Tamtéž, s. 635.

obnažený hospodářskou krizí“¹⁴. Autorka zde kritizuje kapitalistickou honbu za ziskem, přičemž jako předobraz jí sloužila Baťova továrna.

Kromě prostředí průmyslových továren zaměřovali literáti dvacátých a třicátých let svoji pozornost také na sociální poměry na vesnici či maloměstě. Karel Nový ve své trilogii *Železný kruh* (1927–32) zobrazuje osudy chudých venkovských obyvatel Benešovska. Románová trilogie Vojtěcha Martínka *Černá země* (1926–31) zase líčí tři desetiletí vývoje na Ostravsku v době, kdy velkopřumysl pohlcoval obce. Již ne životem lidí na venkově, nýbrž na maloměstě se zabývá Vladislav Vančura ve svojí románové prvotině *Pekař Jan Marhoul* (1924), která vypráví „tragický příběh postupné proletarizace drobného živnostníka, jehož pád zavinila soudobá společnost, avšak i jeho osobní vlastnosti“¹⁵. Pro tuto dobu jsou také charakteristické baladové tendence, jež se projevují jak v díle Vladislava Vančury, tak také v novele Karla Nového *Chceme žít* (1933), která zobrazuje tragický osud mladého páru svádícího zoufalý boj o existenci. Do této kategorie je možné také zařadit román *Advent*, jelikož baladičnost je jedním z jeho podstatných rysů a tato bakalářská práce se jí ještě bude detailněji věnovat v pozdější kapitole.

Prvky sociálního románu vyplývají zejména ze zasazení děje do konkrétního prostředí. „Důraz se klade na detailní a poučenou kresbu prostředí ‚na dně‘.“¹⁶ Sociální román tedy většinou popisuje život jedinců z nižší společnosti, často se jedná o městskou chudinu nebo dělnickou třídu v pracovním prostředí průmyslové výroby. „Autoři své znalosti často doplňují studiem naučné literatury i exkurzemi do terénu ...“¹⁷ Aby mohlo být místo děje co nejvíce autenticky zachyceno, autoři navštěvují dané lokality, pozorují tamější život nebo se ho sami účastní.

Mezi další typické znaky sociálního románu patří jeho dokumentární ráz, kterého román nabývá skrze věcné a autentické zachycení prostředí. Při deskripci prostředí se někdy objevuje také protichůdná tendence a tou je emocionální zaujetí autora, které vede

---

¹⁴ ZEMAN, Milan a kol. *Poetika české meziválečné literatury: Proměny žánrů*. 1. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1987, s. 270.

¹⁵ BLAHYNKA, Milan a kol. *Čeští spisovatelé 20. století*. 1. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1985, s. 667.

¹⁶ MOCNÁ, Dagmar, PETERKA, Josef a kol. *Encyklopedie literárních žánrů*. 1. vyd. Praha a Litomyšl: Paseka, 2004, s. 630. ISBN 80-7185-669-X.

¹⁷ Tamtéž, s. 630.

k nápadné lyrizaci. Do opozice se také staví akční děj a diskurzivní složka, tedy nejčastěji úvahová či výkladová část¹⁸.

Pro sociální román je také typická uvolněná kompozice, často se uplatňuje montážní princip, který „je založen na spojování časově, prostorově a příčinně nesourodých nebo zdánlivě nesourodých článků v jeden celek“¹⁹, čímž umožňuje pluralitu pohledů.

Pro žánr je charakteristická typizace postav. Velký důraz je kladen na vykreslení prostředí, které jako by vtisklo něco ze sebe do povahy místních a často určuje a ovlivňuje život a osud jedince. Postava v sociálním románu „vystupuje nejen jako psychologicky individualizovaná, ale i sociálně typizovaná jednotka, jejíž vnitřní motivace jsou vždy v určité míře determinovány třídní příslušností, profesionálním zařazením, životními podmínkami, konvencemi apod.“²⁰ Sociální román většinou nemívá jednoho hlavního hrdinu, nýbrž sleduje životy širokého spektra postav, aniž by rozlišoval postavy hlavní a vedlejší, jedná se tedy zpravidla o hrdinu kolektivního.

Vzhledem k početnému souboru postav, jejichž osudy sleduje sociální román, dalším charakteristickým znakem je často rovněž střídání vypravěčů. Nezřídka také dochází k prolínání pásma personálního a vševědoucího vypravěče.

Názory odborné literatury se ve výkladu toho, jak *Advent* naplňuje žánrotvorné rysy sociálního románu, liší. V pozdějších kapitolách proto zhodnotím, jak dějová výstavba, vyobrazení postav, popis prostředí, motivická rovina, kompozice, vypravěč a jazyková stránka románu odpovídají některým již výše zmíněným rysům daného žánru, či jak se někdy s tímto výměrem žánrotvorných faktorů v leccem neshodují.

---

¹⁸ MOCNÁ, Dagmar, PETERKA, Josef a kol. *Encyklopedie literárních žánrů*. 1. vyd. Praha a Litomyšl: Paseka, 2004, s. 630. ISBN 80-7185-669-X.

¹⁹ VŠETIČKA, František. *Tektonika textu: O kompoziční výstavbě české prózy třicátých let 20. století*. Votobia: Olomouc, 2001, s. 27. ISBN 80-7198-478-7.

²⁰ ZEMAN, Milan a kol. *Poetika české meziválečné literatury: Proměny žánrů*. 1. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1987, s. 269.

2 Baladická próza

Ve třicátých letech dvacátého století dochází na české literární scéně k výrazné aktualizaci baladického žánru. Balada, která do té doby byla z větší části spojována s poezií, začíná pronikat do prozaických děl. V této době vzniká nevídané množství románů s baladickými prvky, dochází k epizaci baladického žánru a vyděluje se tak nový typ baladické prózy, jenž je pro práci typem nejdůležitějším a bude mu věnována největší pozornost, jelikož v jeho duchu stvořila Jarmila Glazarová román *Advent*.

Autoři tvořili svá díla v reakci na aktuální politickou, hospodářskou a sociální situaci tehdejší doby, proto jejich díla mohou nést označení baladická próza sociální. Se sociální prózou s baladickými prvky jsme se setkali již v kapitole pojednávající o sociálním románu, vzhledem k četnosti baladických prvků a jejich obměnám, jež se postupně konstituovaly souběžně s vývojem balady, jsem se rozhodla věnovat tomuto tématu podrobněji v této kapitole.

Stejně jako v klasické baladě hlavní hrdina musí v důsledku svého provinění čelit trestu, nicméně jeho vina již není dána narušováním obvyklého řádu věcí. Hrdinové sociální baladické prózy nemají moc nad vlastním osudem, protloukají se světem, který se na nich dopouští bezpráví a je původcem jejich neštěstí. Postavy se „proviňují většinou jen tím nejpřirozenějším nárokem na práci, obživu a lidskou důstojnost“²¹. Tyto tendence lze spatřovat například v Bezručově sociální baladě *Maryčka Magdonova*, v níž hlavní hrdinka páchá sebevraždu, jelikož se nemůže vyrovnat s nepřiměřeně přísným trestem, jenž jí udělila společnost za to, že v lese kradla dříví, aby se mohla postarat o své sourozence. Na rozdíl od klasické balady tak již není provinění bráno jako výchozí a nepopiratelný fakt. Sociální balada „opouští ‚hybatele osudovosti‘, který je mimo společnost, a hledá jej uvnitř společnosti, začíná zkoumat příčiny hrdinova provinění, pátrá po důvodech hrdinova tragického osudu ...“²² Jelikož je tragický konflikt takto společensky zakotven, sociální balady zobrazují nejen nešťastný osud individua, ale taktéž na něm dokládají třídní poměry určitého společenství.

Baladická próza zachovává ponourou atmosféru a taktéž zpravidla končí katastrofou, jejíž příčinou již ovšem není střet člověka s nadpřirozenem a vyšší mocí,

---

²¹ ZEMAN, Milan a kol. *Poetika české meziválečné literatury: Proměny žánrů*. 1. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1987, s. 242.

²² NEJEDLÁ, Jaromíra. *Balada a moderní epika*. 1. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1975, s. 35.

nicméně „tragický konflikt se rodí z porušení platných společenských norem“²³. Často je to společnost a její nastavené normy, které stojí za nešťastným životním údělem hlavního hrdiny, který ovšem jako by zpečetoval sám svůj osud tím, že nedbá na společenské zákony.

Nejen motiv viny a trestu, ale také lásky a smrti převzala baladická próza z lidové slovesnosti. Co se týká smrti, ta je nejčastějším faktorem, jenž určuje tragický závěr příběhu. Častá je smrt dítěte, se kterou se setkáme v Dykově baladeti *Smrt panenky* (1902). Dále v baladické próze také často narazíme na anonymní pojetí smrti – „hromadná smrt válečných polí a zákopů i při důlních katastrofách, smrt z pracovního vyčerpání a vyhladovění, smrt ve sklepních bytech, glosovaná černou kronikou v novinách“²⁴. Zřídka v baladické próze nalezneme tragické vyvrcholení díla končící smrtí, která však představuje vysvobození. Záporné postavy umírají a dávají tak hlavním hrdinům naději na lepší budoucnost, jako je tomu v *Adventu*.

Zatímco motivy viny a trestu a smrti prošly určitým vývojem od dob lidové balady, motivy lásky nepodlehly výraznější aktualizaci. Nejčastějšími motivy tak zůstává láska milenecká a mateřská.

Značné aktualizaci podléhá ovšem baladický vypravěč a jeho úloha v baladě. Pro lidovou a umělou baladu byl typický vypravěč vševědoucí. V 19. století začíná subjektivizace baladického vypravěče, který již nestojí mimo děj, nýbrž sám do něj občas zasahuje. Tento trend dosahuje svého vrcholu a nejvíce se projevuje v moderní sociální baladě, ve které se vypravěč stává neodmyslitelnou součástí děje. Nicméně baladická próza většinou zachovává v incipitu svých děl vševědoucího vypravěče, jenž svým lyrickým vyprávěním uvádí čtenáře do temné a tíživé atmosféry díla. Ačkoliv na konci příběhu také vystupuje vypravěč vševědoucí, je vypravěčem osobně zaujatým a jeho líčení se žánrově blíží k epice²⁵. Tuto protipólnost vypravěčských postupů je možné nalézt například v *Pekaři Janu Marhoulovi* (1924), ve kterém se do kontrastu staví epické vyprávění konce románu a jeho počátek, v němž je prostor popisován jako „noc, mráz, vichřice, které pronikají do nitra lidí a vyvolávají onu specificky baladickou atmosféru

---

²³ NEJEDLÁ, Jaromíra. *Balada a moderní epika*. 1. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1975, s. 36.

²⁴ ZEMAN, Milan a kol. *Poetika české meziválečné literatury: Proměny žánrů*. 1. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1987, s. 242.

²⁵ NEJEDLÁ, Jaromíra. *Balada v proměně doby*. 1. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1989, s. 73.

stísněnosti a pochmurnosti“²⁶. Charakteristickým znakem tohoto protikladného postupu vyprávění je také fakt, že počátek díla v sobě obsahuje podstatu závěrečného rozuzlení.

Podobné předpovídání konce příběhu spatřujeme také ve *Stínu Kapradiny* (1930) Josefa Čapka, jehož děj je uzavřen honem na vrahy, což připomíná štvanici na srnce ze začátku novely. V obou výše zmíněných dílech se také uplatňuje motiv viny a trestu, ze kterého „také rostou baladické rysy postav, konflikt i baladická atmosféra“²⁷ v jedné z nejuznávanějších baladických próz třicátých let, v *Hordubalovi* (1933) Karla Čapka.

Postavy klasické balady většinou nebývají detailněji psychologicky vykresleny, jsou typizovány a charakterizovány jedním stálým znakem. Baladická próza třicátých let se však nedržela tohoto principu, jelikož její postavy jsou již mnohem více psychologicky propracovány a často prochází značným vývojem.

Pro baladu je typická sevřenost děje a jednoduchá dějová linie, která bez větších odboček přímočaře směřuje k závěru. „V prozaické baladě je situace z hlediska ‚sevřenosti výpovědi‘ vždy složitější než v baladě psané veršem. Próza už svou povahou předpokládá širší záběr.“²⁸ Větší složitost děje tak baladická próza překonává tím, že zachovává pevnou kompozici, jež má své centrum v dramatické situaci.

V této části práce jsem se pokusila stanovit základní rysy baladické prózy a na příkladech ilustrovat základní aspekty tohoto žánru včetně jejich aktualizací a různých obměn. Věřím, že zahrnutí výše zmíněných informací je nezbytné pro uvědomění si složitého vývoje a širokého rozpětí tohoto žánru, které by mělo vést ke správnému posouzení toho, do jaké míry *Advent* naplňuje rysy baladického žánru.

---

²⁶ NEJEDLÁ, Jaromíra. *Balada v proměně doby*. 1. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1989, s. 74.

²⁷ NEJEDLÁ, Jaromíra. *Balada a moderní epika*. 1. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1975, s. 96.

²⁸ NEJEDLÁ, Jaromíra. *Balada v proměně doby*. 1. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1989, s. 92.

3 Psychologický román

Na základě již zmíněné analýzy literárních zdrojů jsem zjistila, že se *Advent* také řadí mezi psychologické romány. Začátky psychologického románu se v českých zemích datují do desátých let dvacátého století. Nicméně vývoj tohoto žánru začal již koncem devatenáctého století, kdy se těšil oblibě román „ztracených iluzí“²⁹, jenž se stal předchůdcem románu psychologického. Za román ztracených iluzí se považuje *Santa Lucia* (1893) Viléma Mrštíka, svými díly přispěli také například Julius Zeyer, K. M. Čapek-Chod nebo Růžena Svobodová. „Jde v nich vesměs o příběh citové výchovy deziluzí.“³⁰ Hlavní hrdina pocházející většinou z chudého vesnického prostředí se najednou ocitá ve velkoměstě, v mnohem větším světě, se kterým není schopen se ztotožnit. Vstupuje do něj „s určitým ideálem či snad jen iluzí o svém budoucím životě, o tom, že velkého světa dobude“³¹. Většinou však selhává.

Za první psychologický román v českém kontextu je považována románová prvotina Ivana Olbrachta, *Žalář nejtemnější* (1916), ve kterém je zobrazen konflikt člověka se sebou samým. Tato sonda do psychiky jedince vycházela ze začínajících Freudových objevů v oblasti psychoanalýzy. Také autorův další román *Podivné přátelství herce Jesenia* (1919) byl napsán na základech objevů moderní psychiatrie.

Po skončení první světové války zaznamenává psychologický román úpadek a řadí se spíše k druhořadým žánrům. Pozornost se k němu začíná vracet až počátkem třicátých let, kdy psychologický román zažívá zlatý věk, který je spojen s rozvojem moderní psychologie. Umělci vycházeli nejen z výzkumů Sigmunda Freuda, ale také z prací jeho pokračovatelů C. G. Junga a A. Adlera.

V tomto období zasáhla do psychologické prózy Božena Benešová svojí novelou *Don Pablo, don Pedro a Věra Lukášová* (1936) nebo Jarmila Glazarová svým dílem *Vlčí Jáma* (1938), které ve srovnání s *Adventem* bývá v první řadě považováno za psychologický román, jelikož „autorčino úsilí bylo zaměřeno na zauzlení vztahů mezi postavami, na jejich psychologickou charakteristiku a v případě hlavní hrdinky

---

²⁹ ZEMAN, Milan a kol. *Poetika české meziválečné literatury: Proměny žánrů*. 1. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1987, s. 214.

³⁰ Tamtéž, s. 215.

³¹ Tamtéž, s. 215.

na introspektivní záznam niterných dějů³². Vrcholným dílem tohoto období je románový debut Jaroslava Havlíčka *Petrolejové lampy* (1935) zobrazující tragický a groteskní osud nehezké dívky žijící v tíživém ovzduší maloměsta. Studii rozvrácených postav s duševními poruchami se zabývá jeho román *Neviditelný* (1937).

Pokusy o inovaci a aktualizaci žánru spatřujeme v dílech Egona Hostovského. Jeho pro českou literární scénu neobvyklá literární tvorba rozvíjí „téma odcizení jedince v moderním chaotickém a zmechanizovaném světě, ohrožujícím jeho identitu ...“³³ například v díle *Případ Profesora Körnera* (1932).

Jak již z některých výše zmíněných charakteristik psychologických románů vyplývá, pro tento žánr je typický obrat k vnitřním dějům postavy, autoři se snaží co nejvěrněji zobrazit nitro jedince a pochopit jeho vnitřní pochody, jednání a motivy k činům. Pozornost nebývá zaměřena na děj či vykreslení vnějšího prostředí, více nás zajímá myšlení hlavních hrdinů a jejich prožívání. Realita tak může být zkrácena, některé skutečnosti zůstanou čtenáři skryty, protože se často dívá na svět očima hlavního hrdiny, z čehož také vyplývá subjektivní vnímání času. Jelikož se čas v díle často řídí tokem myšlenek postav, v nichž může hlavní postava libovolně přepínat mezi přítomností a vzpomínkami na minulost, dalším typickým znakem pro psychologickou prózu je střídání časových rovin.

Výše zmíněná subjektivizace je zprostředkována pomocí personálního vypravěče nebo jeho variace, tzv. reflektora, který „podobně jako personální vypravěč vnímá, hodnotí a prezentuje události z vnitřní perspektivy konkrétní postavy, vlivem překvapivé er-formy však zároveň signalizuje odstup od příběhu, postrádá adresáta“³⁴. Využitím zejména techniky proudu vědomí tak poskytuje čtenáři vhled do vnitřních dějů postav.

Hlavním protagonistou je zpravidla introvertní osoba s bohatým vnitřním světem tíhnoucí k hlubokému rozjímání a spekulování. Pro postavy psychologického románu jsou charakteristické duševní poruchy, pozornost se také upíná k sociálně patologickým jevům nebo různým druhům komplexů. Hrdinové psychologických románů jsou velmi

---

³² MRAVCOVÁ, Marie. *Umělecké dokumenty a romány: zrod a tvar čtyř prozaických děl Jarmily Glazarové 1936–1940*. 1. vyd. Ostrava: Profil, 1987, s. 33.

³³ MOCNÁ, Dagmar, PETERKA, Josef a kol. *Encyklopedie literárních žánrů*. 1. vyd. Praha a Litomyšl: Paseka, 2004, s. 557–558. ISBN 80-7185-669-X.

³⁴ PETERKA, Josef. *Teorie literatury pro učitele*. 3. vyd. Jiloviště: Mercury Music & Entertainment s.r.o., 2007, s. 213.

detailně charakterizováni z psychologického hlediska. Jejich povaha a chování prochází často zásadním vývojem v průběhu příběhu.

Jelikož autoři nabízí pohled do vnitřních procesů jedince, jež mohou být chápány jako znaky lidskosti, u čtenářů psychologického žánru často vyvstávají tendence ztotožňovat se a soucítit s hlavními hrdiny. Z toho důvodu není možné klasické rozdělení postav podle etické funkce na kladné a záporné. Mezi častá témata patří otázka viny a trestu nebo lidské morálky.

V této kapitole jsem se pokusila nastínit vývoj psychologického románu na českém literárním poli v první polovině dvacátého století a stanovit, jakými rysy se tento žánr vyznačuje. Výše zmíněná analýza psychologického žánru by měla být vodítkem ke správnému určení toho, v jakých ohledech *Advent* odpovídá principům psychologického románu.

Analytická část

4 Dějová výstavba

Děj *Adventu* je zarámován dramatickou situací, která udává tón a atmosféru celého díla. Již z první kapitoly je čtenáři jasné, že se bude jednat o tragický příběh s těžištěm v nešťastném osudu zoufalé matky dokreslovaném přírodní scénérií a jejími úvahami a vzpomínkami. Jarmila Glazarová byla vždy „přitahována aspekty existence jedinečné, nástrahami, které mohou člověka svést na zcela jinou dráhu, než je ta, pro niž byl svou podstatou uzpůsoben, možnostmi, jež mu zbývají pro vyvážnutí“³⁵. Děj tak v románu zastává druhotnou roli, stává se zprostředkovatelem nelehkého životního údělu protagonistky díla a jejího hrdinství a nezlomné vůle. Spíše než na jednotlivé příběhy je důraz kladen na to, jakým způsobem se v různých situacích jedinci chovali, co z jejich chování vyplývá a jaké to má dopady na Františčin život.

Příběh začíná baladickým popisem mrazivé zimní noci, během níž se hlavní hrdinka Františka snaží nalézt svého ztraceného syna Metoda. Čtenář tak hned bez nějakého úvodu vstupuje do děje. Tímto incipitem zároveň autorka udává pochmurný a napjatý tón celého díla a předznamenává jeho truchlivý závěr. Příběh však není vyprávěn chronologicky, většina děje se odehrává v retrospektivě, jelikož se zoufalá matka při hledání syna vrací v myšlenkách do minulosti. Děj je skládán jako mozaika z jednotlivých Františčiných vzpomínek, které na sebe někdy navazují, častěji se však jedná o různé epizodní příběhy. „Je tady příběh s kuličkami. Je příběh s deštivou pastvou a příběh se stokorunou. Je příběh dvora, chleba, podlahy, příběh s kotětem a se stvrzenkou. Příběhy se tyčí, oproštěny od příčinných souvislostí, a širá a plochá mapa jimi ožívá.“³⁶

Retrospektivní pasáže jsou tak ztvárněny pomocí flashbacků, které nejsou vždy řazeny chronologicky, jelikož jsou hrdinčiny jednotlivé útržky minulého života často vyvolány různými podněty z přítomnosti. Když Františčin manžel Jura zlehčuje její obavy o Metoda a argumentuje tím, že stejně zlobil a kradl, vytane Františce na mysl příběh s hodinkami a jak Jura před pár dny obviňoval Metoda z jejich krádeže. Když pak

---

³⁵ MRAVCOVÁ, Marie. *Umělecké dokumenty a romány: zrod a tvar čtyř prozaických děl Jarmily Glazarové 1936–1940*. 1. vyd. Ostrava: Profil, 1987, s. 78.

³⁶ GLAZAROVÁ, Jarmila. *Advent*. 1. vyd. Praha: Odeon, 1979, s. 84.

Františka leží večer v posteli vyčerpaná po dlouhém hledání ztraceného dítěte, vrací se v myšlenkách mnohem dále do minulosti a vzpomíná na mladá léta svého života a přemýšlí, že kdyby jí osud nesebral jejího milého tak brzy, všechno mohlo dopadnout zcela jinak.

Nejdříve je čtenáři přiblíženo Františčíno dětství očima její matky, skrze její úhel pohledu nám umožňuje autorka nahlédnout do nelehkého života místních obyvatel, zejména do života utrápených horských matek, jež se snaží zajistit dostatek jídla pro své děti. „Zedřená a bědná ví žena jasně, jen že po všech jarech píle kamení neubývá. Že krutá země rodí své tvrdé plody důsledněji a pilněji než ona své hladové stádo.“³⁷

Dále je čtenáři poodkryto Františčíno dospívání a její první mladá láska k Janovi z polany. Jejich nešťastný příběh je vylíčen detailně a je mu v románu věnován značný prostor, což značí o důležitosti, kterou má tato vzpomínka pro hlavní hrdinku. Mladému páru ovšem nebylo přáno štěstí, Jan je při kácení zabit padajícím stromem a Františce se hroutí svět. Zjišťuje, že je těhotná, nicméně vědoma si svého nelehkého budoucího postavení svobodné matky a bídy, v níž žije její rodina, vydá se ke kořenářce s nadějí, že jí pomůže z jejího „neštěstí“. Nicméně pro Františku je již příliš pozdě, kořenářka jí nemůže pomoci, a tak Františka o několik měsíců později porodí syna Metoda. Vzpomínka na chvíli, kdy jako čerstvá matka láskyplně poprvé chová svého syna, ji vrací do kruté reality. „Kde je Metod v noci a mrazu? Proč nespí doma pod tvou ochranou? Co se stalo za těch dvanáct roků, že je u tebe nedobrovolným hostem, vězněm, nespolehlivým čeledínem, špatným žákem, hubatým výrostkem a tulákem? A přec jen tvým, tvým Metodem stejně jako tenkrát.“³⁸ V této jediné části díla zasahuje vypravěč do děje a obrací se přímo k Františce. Působí to, jako by hrdinka rozmlouvala sama se sebou. Glazarová tím umocňuje hrdinčin pocit viny a dodává celé situaci ještě mnohem dramatičtější vyznění.

Františka opět ponořena do vlastních myšlenek přemítá, zdali Metod stál za všechno její utrpení, které kvůli němu musela podstoupit. Tyto její časté úvahy slouží nejen k vnitřní charakteristice hlavní postavy, ale zároveň jsou hybatelem děje. Děj je posouván dopředu pomocí různých asociací vznikajících ve Františčině hlavě. Utrpení, které zažívá s Metodem, ji vrací zpátky do období, kdy byla svobodnou matkou. Františka

---

³⁷ GLAZAROVÁ, Jarmila. *Advent*. 1. vyd. Praha: Odeon, 1979, s. 21.

³⁸ Tamtéž, s. 41.

vzpomíná na hanbu, kterou kvůli svému sociálnímu postavení zakusila a na dřinu, kterou musela podstoupit, jelikož si předsevzala, že její syn nebude vyrůstat v takové bídě jako ona sama.

Uplynou čtyři roky takovéto dřiny, kdy jsou pro Františku jedinou radostí chvíle strávené s Metodem. Toto dlouhé časové období je zhuštěno pouze do jediné věty a je popsáno prostřednictvím přírodních dějů: „Čtyři roky propluly údolními v horách, obtíženy sněhem, mlhami a dešti, s přetékajícím a horkým výbuchem léta.“³⁹ Tyto čtyři roky zřejmě tedy nehrály ve Františčině životě nijak zásadní roli, protože jiné a mnohdy kratší pasáže jsou popsány detailněji, jelikož jsou pro hrdinku v lecčem významné. Příkladem je období, kdy se Františka začne seznamovat s Jurou Podešvou.

Františka získala službu v myslivně, kam čas od času dochází statkář Jura. Je zřejmé, že Jura Podešva našel v hlavní hrdince zalíbení. Sedlák jí ukáže statek, kde se mladá matka seznámí s děvečkou Rozínou, která zde pracuje. Počátky Františčina a Jurova vztahu jsou vykresleny pouze z Františčina úhlu pohledu. Čtenář se dozvídá její prvotní dojmy ze sedláka a taktéž názory hrdinčina okolí. Zjistíme, že Františka hned ze začátku zpochybňuje gazdovy sliby o spokojené společné budoucnosti a o tom, že bude milovat Metoda jako vlastního. Nicméně nakonec pod vidinou lepší budoucnosti pro svého syna a nátlakem ze svého okolí ke sňatku svolí. Tím, že Glazarové odvyprávěla tuto etapu hrdinčina života skrze Františčiny oči, zůstávají čtenáři zatajeny gazdovy pohnutky a důvody k námluvám. Neznáme sedlákovy pravé úmysly ani jeho minulost, pouze představu, jakou si o něm udělala Františka. Z tohoto důvodu je pro čtenáře jednoduché si ke statkáři vytvořit antipatie, když se opět skrze hlavní hrdinku seznamujeme s gazdovým nepřátelským chováním.

K Metodovi se Jura chová velmi odměřeně, zachází s ním spíše jako s pomocnou silou než jako s nevlastním synem, kterého odpřisáhl milovat jako vlastního. Rozína nechce Františce přenechat místo paní v domě, kritizuje každý její krok. Františku však nejvíce raní fakt, že se jí Jura nezastane a Rozínu neokřikne. Místo toho její chování omlouvá: „Ale tož, je to raz stará dívka, to víš, to už sa musí přehlédnúť. (...) Prosím ťa proboha, co jednak proti ní máš? Co proti ní věčně budúcne jedeš? Pracuje poctive a nekrade, takovú aby pohledal. Já nevím! Tobě neuhoví.“⁴⁰

---

³⁹ GLAZAROVÁ, Jarmila. *Advent*. 1. vyd. Praha: Odeon, 1979, s. 51.

⁴⁰ Tamtéž, s. 93.

Důsledkem napjaté atmosféry, která panuje na statku, Metod často utíká z domu, toulá se a neposlouchá, Františka tak přidělavá ještě další trápení. Části děje, v nichž vystupuje Metod, jsou nejčastěji protkány přírodními motivy, jelikož se příroda pro svůj klid a pestrost stává Metodovým útočištěm, v němž se schovává před jednotvárným životem na Javorové, jenž je plný nelehké práce, nadávek a nepřátelství.

Příroda se v *Adventu* také stává ukazatelem plynutí času a děje. Se změnami přírodních dějů a se střídáním ročních období přichází také nové příběhy a události ve Františčině životě. Nezřídka jednotlivé kapitoly *Adventu* začínají nejdříve popisem přírodní scenerie a až následně přechází autorka k hlavní postavě díla. Ačkoliv Františka zažívá jedno neštěstí za druhým, koloběh přírody pokračuje neúprosně dál a na hlavní hrdinku čeká tatáž dřina a stále stejné utrpení. „Nad žádným žalem, nad žádným zklamáním se nezastaví čas v svém spění za zráním a naplněním ročních dob. Člověk je sám, zůstane sobě samému v plen, ale kolem jde vše vytčenou drahou, v blaženém vzdání životu a řádu.“⁴¹

Po čase již Františka nemůže dál snášet veškeré křivdy a příkoří a rozhodne se ze statku utéct. Odejde s Metodem ke své matce, kde stráví několik dní. Matka jí však připomene závažnost manželského slibu a Františka se nakonec s Metodem vrací zpátky na Javorovou. Situace se však nezmění k lepšímu. Chvíli po svém návratu na statek přistihne Františka Juru s Rozínou. Tato chvíle představuje v ději zásadní zvrát, je spouštěčem změny ve Františčině chování. Hlavní hrdinka tolik zhnusena touto vidinou chce ukončit své i Metodovo utrpení skokem do studny. Na poslední chvíli ji však zastaví Metodův výkřik. Františka se rychle vrátí k sobě, avšak již není tou poslušnou a mlčenlivou manželkou jako dříve. „Je konec bázlivé vážnosti, je konec mlčenlivé úcty. (...) Za jakou cenu však? A co tím získala? (...) Šest roků minulo, Rozína je ve stavení a Metod je kravařem. Po letech vyčerpávající dřiny není tu Františka ničím víc než neplaceným otrokem.“⁴²

Vidina Jury s Rozínou se neustále vrací do Františtiny myslí a zároveň předznamenává tragické vyvrcholení díla. „Minulost se nerozeznatelně prolíná s přítomností. Pocit odporu a zášti se z minula živě a ostře přenáší do přítomnosti.“⁴³

---

⁴¹ GLAZAROVÁ, Jarmila. *Advent*. 1. vyd. Praha: Odeon, 1979, s. 109.

⁴² Tamtéž, s. 155.

⁴³ Tamtéž, s. 150.

Od této chvíle děj jasně a nevyhnutelně spěje k nešťastnému konci a následující kapitoly mohou připomínat rekapitulaci možných příčin Františčina utrpení před tím, než je z něj svým závěrečným činem vysvobozena.

Nejdříve Františka přemítá, co bylo důvodem Metodova se zhoršujícího chování a vzpomíná na všechny skutky, kterými často podněcoval Jurovu a Rozíninu zlost a jí samotné tak způsoboval trápení. Neustále se toulal, nepásl krávy, jak měl nařizeno od gazdy, chodil za školu, dokonce si přivlastnil i nějaké Jurovy peníze. Sám byl ovšem na statku velmi nešťastný, jelikož byl odříznut od okolního světa a v nepřátelském prostředí, v němž se nedočkal vlídného slova. Nakonec na něj padl takový smutek, že chtěl sám zemřít. Přešel se nezralým ovocem, jelikož ho maminka před ním často varovala a říkávala, že z toho může člověk až zemřít.

Tato vzpomínka vrátí Františku zpátky do přítomnosti, v níž se hlavní hrdinka ještě naposledy snaží dojít ke smíření s Jurou. Uvažuje, jestli nakonec celá tato situace nebyla taktéž její chyba a zda nechybovala jak vůči svému synovi, tak také vůči manželovi: „Byla spravedlivá a nekřivdila mu v svém zajetí? Neodsuzovala šmahem všechno, co dělal, v zajetí svého pocitu křivdy a oklamání?“⁴⁴ Podle Františky jsou Rozíniny skutky neodpustitelné, ale zdá se, že pro Juru ještě existuje naděje. Ta však mizí ve chvíli, kdy statkář ve své mluvě jasně naznačí, že mu na Metodovi nesejde a nezáleží mu na tom, zdali se ještě vrátí nebo někde umrzne.

V ten moment se Františka přestává ovládat, vybíhá ven a jako smyslů zbavená hledá Metoda a přitom křičí na Juru: „Vrahu, který ho máš na svědomí, který máš na svědomí mne, prolhaný, zbabělý, falešný starý vrahu.“⁴⁵ Nakonec nachází Metoda, bere ho do náruče a slibuje, že skutečně jednou provždy odejdou z Javorové. Na mysl jí ovšem ještě jednou vytane vidina Jury s Rozínou a Františka stále jako smyslů zbavená hodí lucernu směrem k přeludu. Nevnímá požár, který tím způsobila, a odnáší Metoda do chalupy, kde klidně usíná. Je konečně svobodná, není si však vědoma toho, že v zapálené stodole se nacházel nikoliv přelud, ale skutečný Jura s Rozínou. Román tak končí tam, kde začal, té stejné mrazivé noci, kdy se zoufalá matka na počátku díla vydala hledat ztraceného syna. Děj orámovaný touto dramatickou situací tak dochází završení.

---

⁴⁴ GLAZAROVÁ, Jarmila. *Advent*. 1. vyd. Praha: Odeon, 1979, s. 194.

⁴⁵ Tamtéž, s. 200.

Na popisu dějové výstavby románu je možné demonstrovat prvky všech tří žánrů. Jak bylo výše naznačeno, do děje velikou měrou zasahuje příroda, která dílu dodává baladický ráz. Pro tento žánr je rovněž typické předznamenávání tragického závěru příběhu již na počátku vypravování a také neustálé směřování děje k tragickému konci. Většina příběhu je vyličeena prostřednictvím Františčiných vzpomínek a úvah, čímž také umožňuje Jarmila Glazarová svým čtenářům nahlédnout do hrdinčina nitra a psychických procesů. Flashbacky, Františčinými úvahami a prolínáním minulosti s přítomností se *Advent* podobá psychologickým románům. Žánrotvorné rysy sociálního románu lze spatřovat především v počátcích příběhu, když Glazarová popisuje nelehký životní úděl horských žen a vlnu kritiky, s níž se musela Františka jako svobodná matka vypořádat. Čtenář tak získává určité povědomí o fungování zdejší společnosti a o jejích sociálních normách.

5 Postavy

Román se soustředí na poměrně malý počet postav. Většina postav se v *Adventu* pouze chvilkově mihne, těmto postavám není věnována větší pozornost, nejsou blíže charakterizovány, jejich účelem je pouze dokreslit děj. V centru příběhu stojí tři hlavní postavy – Františka, Jura a Rozína. Lze k nim ještě také přiřadit Františčina syna Metoda. Taková hierarchizace postav by svědčila o žánrovém zařazení *Adventu* k psychologické nebo baladické próze, jež sleduje limitovaný počet postav ve srovnání se sociálním románem, který zobrazuje velké množství postav bez jejich rozdělení na postavy hlavní a vedlejší. Taktéž vztahy mezi postavami jsou spíše baladického nebo psychologického rázu. Ačkoliv lze spatřovat určité prvky sociálnosti v kontrastu mezi chudou svobodnou matkou a bohatým gazdou, Glazarová staví do centra především vztahy obecně lidské, zejména milostné, rodinné a manželské.

Následující analýza zhodnotí, jak se tyto tři žánry konkrétně projevují na charakteristice jednotlivých hlavních postav – Františky, Jury a Rozíny.

5.1 Františka

Díla Jarmily Glazarové vždy „provázely obdiv k heroismu chudých, kteří přijímají svůj úděl, i když je naplněn převážně nekonečnou dřinou a strádáním“⁴⁶. Ani *Advent* není výjimkou, jelikož sleduje nelehký úděl chudé, avšak statečné mladé ženy snažící se zvrátit svůj osud, která je s vidinou lepší budoucnosti pro svého syna ochotna trpělivě snášet veškerá příkoří, kterých se na ní život dopouští.

Různé literární příručky vnímají postavu Františky a její tragický osud jako jeden z příznaků sociálnosti *Adventu*, nicméně občas se názory odborné literatury ve výkladu toho, do jaké míry jsou tímto způsobem naplněny žánrotvorné rysy sociálního románu, liší. Podle Marie Mravcové není „*Advent* sociálním románem ve smyslu naplnění žánrových požadavků, tj. románem usilujícím o alespoň částečné zpodobení sociální struktury společnosti a dobových ohnisek konfliktů (třídních, generačních, národnostních). Sociálnost *Adventu* lze interpretovat pouze jako hloubkovou motivaci

---

⁴⁶ MRAVCOVÁ, Marie. *Umělecké dokumenty a romány: zrod a tvar čtyř prozaických děl Jarmily Glazarové 1936–1940*. 1. vyd. Ostrava: Profil, 1987, s. 78.

jednání postav a tragického osudu ústřední hrdinky⁴⁷. Jarmila Glazarová nezaměřuje svoji pozornost na hlubší popis různých sociálních sfér, nesleduje boj jedince s křivdami světa, namísto toho zobrazuje bezpráví, které je pácháno člověkem na člověku.

Nicméně František Buriánek zastává jiné stanovisko, vnímá tragický osud hrdinky jako boj „nejen se svými bezprostředními trýzniteli, ale s celým sociálním řádem“⁴⁸. Františka může představovat jistý sociální typ postavy – svobodnou matku. „... z povahy prostředí vyplývá úděl vyřazení, jenž je jí potom souzen jako nemanželské matce a z něhož si odnáší pocit méněcennosti.“⁴⁹ Postavení nezajištěné svobodné matky ji odsoudilo k posměchu, k životu na okraji společnosti, jež se na ní již vždy bude dívat skrze prsty, jelikož nesplnila její morální požadavky. Je neprovdaná, má tedy nemanželské dítě a navíc odmítá sdělit, kdo je jeho otcem. „Je závitka – to vědomí neztrácí na pronikavosti, a žádná vlídnost, žádný uznalý posudek neubere na síle pocitu vyřazení, méněcennosti, neodčinitelného zneuctění.“⁵⁰

Jedná se tak o zdánlivě obyčejnou ženu, která jako by však zastupovala všechny svobodné matky, které jsou schopné pro své dítě obětovat mnoho a snášet stejné příkoří jako Františka. Mateřským citem a láskou k dítěti se zabývá Benjamin Jedlička ve svém příhodně nazvaném článku – Román mateřské lásky. Podle Jedličky je *Advent* „román mateřského srdce, naplněného po sám okraj až k zalknutí horoucí láskou a bolestí. Manželství s Jurou Podešvou je pro pracovitou a skromnou Františku především velkou obětí, které si žádá její bezmezná láska k synovi“⁵¹.

Nebýt však Janovy smrti, Františku by čekal zcela jiný život. Důležitou roli hraje v příběhu osudovost. První ránu jí totiž uštědřil sám život, když jí sebral jejího milého, a tím pádem také naději na šťastnou budoucnost. Janova smrt odsoudila Františku k nelehkému životu, jelikož ji svým způsobem přivedla až k Jurovi. Od této nešťastné příhody se následně odvíjí příčiny Františčinu utrpení, zejména její důvody, proč se rozhodla souhlasit se svatbou.

---

⁴⁷ MRAVCOVÁ, Marie. *Umělecké dokumenty a romány: zrod a tvar čtyř prozaických děl Jarmily Glazarové 1936–1940*. 1. vyd. Ostrava: Profil, 1987, s. 78.

⁴⁸ BURIÁNEK, František. *Jarmila Glazarová*. 1. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1979, s. 83.

⁴⁹ PÍŠA, Antonín Matěj. *Stopami prózy: studie a stati*. 1. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1964, s. 246.

⁵⁰ GLAZAROVÁ, Jarmila. *Advent*. 1. vyd. Praha: Odeon, 1979, s. 52.

⁵¹ JEDLIČKA, Benjamin. Román mateřské lásky. *Lidové noviny: Literární pondělí*. 1939, roč. 6, č. 14, s. 3.

Benjamin Jedlička zdůrazňuje mateřskou lásku jako hlavní důvod, který přivedl Františku do manželství s gazdou. Nicméně Františčino rozhodnutí lze také chápat jako jistý boj se zavedeným sociálním řádem. Hlavní hrdinka se nechce smířit s nešťastným osudem, jaký čeká na svobodnou matku, a proto nakonec také pod nátlakem sociálního mínění vstupuje do manželství s Jurou Podešvou, ačkoliv jako by již předem tušila, že jí život s ním nic dobrého nepřinese. Píša uvádí několik důvodů, které přivedly Františku do manželství, nicméně podle něj „především naděje, že se jejímu děcku dostane domova a péče, přiměje Františku, aby poslechla svůdných nabídek staršího vdovce ...“⁵² Její přání se však nenaplní i přes sedlákovy sliby, jejichž pravost však Františka již od začátku zpochybňuje: „Františce vytane stará a neumělá rytina ze zpěvníku křesnej matičky: ďábel, který s úsměvem stojí o krok za Kristem, obestírá ho řasnatým pláštěm a přes rameno mu šeptá sliby stejně lákavé ...“⁵³

Postava Františky se vyznačuje jistými znaky typickými pro psychologický žánr, její vnitřní monology a úvahy jsou totiž nedílnou součástí díla, jelikož pomocí nichž Glazarová pomalu odkrývá hrdinčin charakter. Tím, že je nám odtajněn vnitřní svět protagonistky, její láska k synovi, ale také bolest a pocity křivdy, vyvstávají tendence ztotožňovat se a soucítit s nelehkým osudem svobodné matky. Ačkoliv je Františka většinou chápána jako kladná postava a oběť nespravedlivého světa, některé její činy mohou vyvolávat rozporuplné reakce. Již několikrát pomýšlela na útěk z Javorové, čímž by zbavila sebe i Metoda utrpení. Nabízí se tedy otázka, proč to neudělala, zdali ještě stále doufala v změnu k lepšímu nebo nechtěla sebe i Metoda připravit o blahobyt i za cenu urážek a nepochopení, které zažívá na statku. Či zda tu hrál roli i sociální faktor a ona se nechtěla znova stát svobodnou matkou na okraji společnosti.

Františka tak občas může svojí nerozhodností a měkkostí srdce působit jako ustrašená žena, která se děsí změny a bojí se vzít osud do vlastních rukou. V určitou chvíli se dokonce zdá, že ztratila veškerou kontrolu nad situací, jelikož chce sebe i Metoda zabít skokem do studně. Na poslední chvíli ji však stihne zastavit Metodův výkřik. „A tu tedy její utrpení nabývá tragiky, jakmile se ukazuje, že všecka ta oběť byla právě nesmyslná

---

⁵² PÍŠA, Antonín Matěj. *Stopami prózy: studie a stati*. 1. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1964, s. 246.

⁵³ GLAZAROVÁ, Jarmila. *Advent*. 1. vyd. Praha: Odeon, 1979, s. 57.

a marná, neboť malý Metod pustne ještě víc než dřív, vzdoruje a toulá se, lže a podvádí.⁵⁴ Františka často přemítá nad příčinami svého zoufalství. Vždycky je spojovala zejména s postavami Jury a Rozíny, teď však začíná spatřovat původ svého trápení také v synově chování: „Není-li Metod vinen vši její útrapou? (...) Stál vůbec ten Metod za všechno, co se s ní dalo od chvíle jeho početí?“⁵⁵ Františka také často přemítá, zdali ona sama na celé situaci nenese svůj podíl viny: „Ach kdo je vinen! Není vinna ona, že Metod žije?“⁵⁶

Významné psychologické prvky spatřujeme také ve vývoji hlavní postavy. Františka je postavou plastickou, její chování a názory se mění a vyvíjí v průběhu celého příběhu. Ze začátku, po smrti Jana, otce svého dítěte, se může zdát jako zlomená a na budoucnost nepřipravená dívka. Ta se postupem času mění v ženu, která zjišťuje, jak silnou lásku cítí matka ke svému dítěti. Stává se z ní žena, která je ochotná vytrpět pro svého syna mnoho. V průběhu díla se v ní postupně střeďá síla a odvaha, stejně jako vztek a pocit křivdy a ty ji doženou k závěrečnému činu, ke kterému její postava nevyhnutelně směřovala po celou dobu příběhu.

Františka svým závěrečným činem konečně získala svobodu pro sebe i svého syna. „Tragická vina hrdinky, když při záchraně dítěte vlastně bere život dvěma lidem, je vykoupena jejím utrpením a její aktivní spravedlivou vzpourou, jejím činem. Trest tu skutečně postihuje hlavní viníky. Františka, která přestala být pasivní obětí a sama prosadilo právo na život dítěte i na svůj vlastní, dochází spásy.“⁵⁷

Zatímco Buriánek poukazuje na opodstatněnost smrti Františčiných trýznitelů a zbavuje tak jejich „vražedkyni“ viny a dopřává jí šťastný konec, Píša si její nevinou a kladným vyzněním závěru díla není tolik jist: „Vystupujíc z jednoho bludného kruhu, zdaž tou chvílí nevstupuje Františka do druhého? Zdaž se v ní časem neozve pocit spoluviny na smrti těch obou a zdaž se jí podaří zachránit synka na šikmé ploše, aby se jim nestal mimovolným mstitelem?“⁵⁸ Benjamin Jedlička celkově považuje závěr *Adventu* za nešťastný a nevhodný způsob, jakým Františka vysvobodila sebe a Metoda

---

⁵⁴ PÍŠA, Antonín Matěj. *Stopami prózy: studie a stati*. 1. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1964, s. 247.

⁵⁵ GLAZAROVÁ, Jarmila. *Advent*. 1. vyd. Praha: Odeon, 1979, s. 46.

⁵⁶ Tamtéž, s. 46.

⁵⁷ BURIÁNEK, František. *Jarmila Glazarová*. 1. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1979, s. 83.

⁵⁸ PÍŠA, Antonín Matěj. *Stopami prózy: studie a stati*. 1. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1964, s. 247.

z otroctví. Ve své recenzi románu uvádí subjektivní výtku. Podle autora článku by bylo mnohem logičtější a také mravnější, kdyby román nekončil tak tragicky, nýbrž pouze znovunalezením syna a klidným odchodem ze statku⁵⁹.

5.2 Jura

Ze začátku knihy je Jura Podešva zobrazen jako bohatý starší vdovec, který je všemi lidmi z Františčina okolí uznáván a považován za dokonalou partii, ačkoliv sama hrdinka tento názor tak jistě nesdílí. Rychle pomínou chvíle, kdy se Jura chová k Františce s respektem a lichotí jí, a ze statkáře se stává hrubý, bezohledný a majetnický člověk. Jura Podešva tedy představuje zápornou postavu, ačkoliv je zobrazen lidštěji než Rozína. Důvodem je nejspíše Františčina snaha najít si k němu cestu, hrdinka stále naivně doufá, že by se aspoň trochu mohl přiblížit představám a tomu, jak si ho v nich vykreslila. Vysnila si, jak gazda stojí nad Metodem „s vousy mnohem delšími než ve skutečnosti, s bílým plnovousem, který mu náramně sluší, s očima většíma, nežli skutečně má, dobrotivýma a nadpozemskýmá; ruce, delší a žlutší, než tomu vskutku je, vztahuje nad Metodovou hlavou gestem žehnání. Ach věru, ve Františčiných představách přijal gazda podobu starého hodného Boha z biblické dějepřavy“⁶⁰.

Toto přání se Františce nenaplní, zpočátku však jako by se její naděje odrážela i v Jurově vzhledu. Zprvu ho vnímá jako statného muže s laskavými a zářícíma očima a hustým šedivějícím vousem. Jak postupně Františce dochází trpělivost a propadá čím dál tím většímu zoufalství, Jura je vyličen mnohem odpudivěji: „A Jura a jeho nespolehlivé, malé černé oči. Ty jeho nečisté, slepené vousy, mezi kterými dlouhý jazyk lape po kapkách, jazyk, který vypadá nestoudně a odporně.“⁶¹

Sedlák představuje postavu konstantní. Františka rychle odhalí jeho skutečnou povahu a chování, které se dále nijak zásadně nemění a nevyvíjí. Jeho postava krutého sedláka je vykreslena totiž jako sociální typ. „Jeho povaha, jeho názory, jeho způsob jednání, jeho řeč byly formovány jeho rodovým selským původem, majetnickými vztahy ke zděděnému statku, k půdě, k lidem, kteří mu slouží svou prací, počítaje v to i jeho vlastní ženu a jejího synka.“⁶² Ačkoliv způsob, jakým se chová ke své vlastní ženě

---

⁵⁹ JEDLIČKA, Benjamin. Román mateřské lásky. *Lidové noviny: Literární pondělí*. 1939, roč. 6, č. 14, s. 3.

⁶⁰ GLAZAROVÁ, Jarmila. *Advent*. 1. vyd. Praha: Odeon, 1979, s. 60.

⁶¹ Tamtéž, s. 202.

⁶² BURIÁNEK, František. *Jarmila Glazarová*. 1. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1979, s. 76.

a nevlastnímu synovi je zavrženíhodný, sedlák ze své podstaty není zlým člověkem. V *Adventu* není jednoduché rozlišit, zda jsou na vině sami lidé, anebo spíše prostředí s jeho podmínkami, v nichž postavy vyrůstaly a jimiž byly formovány.

Jak již bylo výše naznačeno, Jura byl vychován v majetnický a také velmi nábožensky založeném prostředí, jenž mu vštípl určité hodnoty, kterých se sedlák stále drží. Patří k nim například způsob, jakým vnímá manželství a také nevlastního syna. Ačkoliv v jeho postavě nalezneme náznaky citu a náklonnosti k Františce, je zřejmé, že jeho vztah k ní není založen na pravé lásce. Je očividné, že Jura našel v mladé Františce zalíbení: „Si pěkná, kulatá jak nejkrásnější jalovička. Co sem ťa, děvča, uhléd, nemóžu ani spať. Všede sa mi stavjáš, vidím ťa v jizbě, v chlévě, kam sa jen pohnu.“⁶³ Nikdy ji ovšem nevnímal jako manželku a sobě rovnou partnerku, ale spíše jako další pracovní sílu.

Stejným způsobem přistupuje i k Metodovi, svým chladným přístupem a tím, jak ho nutí do tvrdé práce již od velmi mladého věku, ještě více podněcuje Metodovy toulky a „vylomeniny“. Františčiný a Jurovy představy se v tomto případě značně rozcházejí. Ona doufala v oporu a otcovskou lásku pro Metoda, zatímco Jura ve výpomoc na statku. Ani jeden proto nemůže být spokojen.

5.3 Rozína

Stejně jako Jura není ani Rozína složitěji psychologicky propracovanou postavou. Tohoto „karikaturního zjednodušení Františčiných protihráčů Jury a Rozíny“⁶⁴ se často týkaly výtky dobové kritiky. Nicméně postavy jsou záměrně vyobrazeny tímto způsobem, protože tak se projevuje „vypravěčovo záměrné přistoupení na stanovisko hrdinky, která se často pohybuje na hranici přičetnosti a pro niž se tudíž její trýznitelé proměňují v síly zla, v přízraky, jež jako takové zprovodí v závěrečné scéně také ze světa“⁶⁵.

Rozína je vykreslena jako ryze záporná postava. Je baladicky přirovnávána k „ryšavé polednici“⁶⁶, která svým nepřátelstvím, sobectvím a ukrutností dělá Františce a jejímu synovi ze života peklo. Františku a Metoda vidí jako dva vetřelce, kteří jí narušili

---

⁶³ GLAZAROVÁ, Jarmila. *Advent*. 1. vyd. Praha: Odeon, 1979, s. 58.

⁶⁴ MRAVCOVÁ, Marie. *Umělecké dokumenty a romány: zrod a tvar čtyř prozaických děl Jarmily Glazarové 1936–1940*. 1. vyd. Ostrava: Profil, 1987, s. 85.

⁶⁵ Tamtéž, s. 85.

⁶⁶ GLAZAROVÁ, Jarmila. *Advent*. 1. vyd. Praha: Odeon, 1979, s. 8.

a zhoršili život na Javorové. Hlavním důvodem její zlosti tak může být fakt, že Františka ji vlastně okradla o její dosavadní život, když se provdala za Juru Podešvu. Rozína však není schopna tuto změnu přijmout a smířit se s ní, z čehož plyne i její nenávistné chování. Je tedy postavou, která se moc nevyvíjí a ve čtenáři po celou dobu vyvolává antipatie, takže má pocit, že si Rozína svůj osud zaslouží.

Nicméně opět se u postavy Rozíny můžeme ptát, zda ona sama je viníkem, nebo zda byly její povahové vlastnosti determinovány okolím. Na její charakter měla totiž, stejně jako tomu bylo i u sedláka, z velké části vliv výchova a společnost, ve které vyrůstala. Rozíně je přisuzován ošklivý vzhled, jenž jí v dětství přinesl mnoho posměšků od vrstevníků: „Její zelený pihovatý obličej stále věřil a svou délkou se tolik podobal kozímu, že děti po ní musily mekat ... A celá Kyčera se škodolibě smála, když hoši lstivě vlákali Rozku do kozího chlívka u Cvernů, zamkli ji na závoru a do božího večera kolem chlívka mečeli.“⁶⁷ Společnost tak Rozínu odsunula do ústraní již v dětském věku a ani později ji nepřijala mezi sebe. Tyto události tak mohly do značné míry formovat Rozíninu zlou povahu. Statek na Javorové bylo jediné místo, kam patřila a kde se mohla cítit chtěná a potřebná, z čehož pramení její okamžité nepřátelství vůči Františce, která se stala novou paní na Javorové, a Rozínino postavení na statku tak bylo v ohrožení. Tato skutečnost ovšem nic nemění na tom, že Rozína v díle představuje ztělesnění zla, které připravuje Františku s Metodem o spokojenější a šťastnější život.

Jak z výše zmíněné analýzy vyplývá, na rovině postav se projevují prvky všech tří žánrů. Františka je postavou psychologické prózy. Ačkoliv se život protagonistky vyznačuje osudovostí, která je častým rysem balady, Františka nemůže být považována za baladickou postavu vzhledem k jejímu bohatému vnitřnímu životu. Zatímco v baladách představují postavy jisté archetypy, hrdinka *Adventu* je velmi detailně psychologicky propracována a její dlouhé monology, úvahy a tendence ke spekulování a přemítání o různých aspektech vlastního života jsou typickými znaky psychologického románu. Taktéž etická rozporuplnost Františčina závěrečného činu svědčí o přiřazení Františky k postavám psychologické prózy, jež se také často zabývá otázkou viny. Jelikož má čtenář možnost nahlédnout do hrdinčiných vnitřních procesů, do jejich

---

⁶⁷ GLAZAROVÁ, Jarmila. *Advent*. 1. vyd. Praha: Odeon, 1979, s. 74.

ztrápených myšlenek a nešťastných vzpomínek, vznikají tendence soucítit s hlavní hrdinkou. Proto je následně obtížné určit míru jejího provinění na konci románu.

Na rozdíl od Františky je její manžel vykreslen podle principů sociálního románu. Představuje sociální typ – postavu bohatého sedláka, která se nijak dále nevyvíjí a také není psychologicky charakterizována ve srovnání s hlavní hrdinkou. Stejně jako sedlák ani Rozína vzhledem ke svému karikaturnímu zjednodušení neodpovídá požadavkům psychologické prózy. Nicméně u obou postav vyvstává otázka, zda za svoji zlou povahu nesou vinu sami lidé, nebo zda byla formována okolními podmínkami. Lze tedy konstatovat, že v tomto ohledu se postavy pohybují na rozhraní mezi psychologickým a sociálním románem.

6 Časoprostor

6.1 Čas

„... historický čas, naznačený pouze vzpomínkou ústřední hrdinky na válečné dětství, do děje nevstupuje, mimo jiné i v důsledku reálné izolovanosti zobrazeného prostředí.“⁶⁸ Děj románu je vzhledem k Františčiným vzpomínkám na válečná léta zasazen do třicátých let dvacátého století, blíže specifikován není. Tato skutečnost plyne jednak z již zmíněné izolovanosti místních obyvatel od zbytku světa, zároveň také ze způsobu života horalů.

Činnosti beskydských obyvatel se neřídí univerzálním časem, nýbrž jsou podřízeny času cyklickému. Příběhy hlavních hrdinů vyvstávají ze střídání ročních období, jež je doloženo na baladickém popisu změn odehrávajících se v přírodě: „Začátkem května však svět se promění. Buková houští jsou poseta pupeny, z jejichž tmavorůžových pláštíčků dere se stříbřitě zelený list. Hory se opředou růžovými závoji, ze kterých místy tryská vzhůru mladá zeleň modřínů a bříz.“⁶⁹ Z těchto proměn souběžně vyplývají pracovní povinnosti zdejšího obyvatelstva: „Obilí zraje. (...) Gazda napíná plátno na ohbí hrabic. V pondělí ráno zasyčela jejich ostří v nízkém horském obilí. Za dozoru Lysé, Kněhyně a Smrku začaly na Javorové žně. (...) Františka odbírá a váže, nově dojímana úlohou gazděny, která v šlépějích mužových sklízí žeň.“⁷⁰ Glazarová tak na popisu každodenních pracovních úkonů a přírodních dějů demonstruje cykličnost a repetitivnost, které provází obyvatele valašské vesnice.

Autorka také na průběhu jednoho kalendářního roku vykreslila šest let Františčina manželství. Hlavní hrdinka se vdává na jaře, záhy jí začne trápení v manželství i problémy se synem, které se stupňují v letních a podzimních měsících. V zimě pak nastává tragické vyvrcholení celého díla, Františka v halucinacích a smyslů zbavená neúmyslně zapaluje stodolu, v níž umírají její trýznitelé.

---

⁶⁸ MRAVCOVÁ, Marie. *Umělecké dokumenty a romány: zrod a tvar čtyř prozaických děl Jarmily Glazarové 1936–1940*. 1. vyd. Ostrava: Profil, 1987, s. 79.

⁶⁹ GLAZAROVÁ, Jarmila. *Advent*. 1. vyd. Praha: Odeon, 1979, s. 32–33.

⁷⁰ Tamtéž, s. 114–115.

V díle se také značně uplatňuje princip sakrálního času, který se vyskytuje v románu „ve dvojí podobě – v podobě Velikonoc a adventu“⁷¹. Velikonoční čas se objevuje několikrát v retrospekci, zatímco advent je zmíněn v rámujičích kapitolách díla čili v přítomném ději románu. „Velikonoce spojuje přitom autorka s Františčinými dívčími léty a advent s jejími léty manželskými.“⁷²

Velikonoční období představuje ve Františčině životě vzkříšení a nadějný nový začátek, o který je však vždycky ihned vzápětí připravena. V noci před Božím hodem velikonočním dojde ke sblížení mezi Františkou a jejím milým, ten však brzy poté umírá. O pár let později opět na Boží hod velikonoční ukazuje Jura Františce poprvé statek na Javorové, její budoucí domov. Vidina nového šťastného života se opět brzy nato rozplývá, když protagonistka zjišťuje, že se nechala oklamat sedlákovými sliby.

Náboženství hraje v životech místních obyvatel důležitou roli, od čehož se odvíjí nejen autorčin důraz na sakrální čas, ale také volba titulu díla. Z liturgického hlediska je advent velmi důležitým křesťanským obdobím, symbolizuje očekávání příchodu Ježíše Krista. Advent tedy představuje období naděje a očekávané spásy, ve kterou doufá sama Františka. Prosí Boha, aby přivedl jejího syna na správnou cestu, protože potom by všechny její roky utrpení a dřiny byly „jen adventem, jen smutným adventem dalekého doufání a dalekého čekání na příchod spasitele“⁷³. Hlavní hrdinka se nakonec dočká vytouženého klidu, což autorka naznačuje v díle slovy: „Ano, ano nad Betlémem vychází hvězda, skončil advent a andělé se sletují.“⁷⁴ Zároveň však takový závěr díla může vyznít ironicky, jelikož Františka spáchala závažný zločin a není jisté, zda za to nebude muset pykat.

„Děje dvanácti let, nazírané ze zpětného pohledu, jsou v Adventu představeny v průběhu jediné noci, čímž se princip epický (překlenutí několikaletého úseku života) těsně spíná s principem dramatickým (jednota místa, času a děje).“⁷⁵ V díle se tedy také značně uplatňuje čas dramatický, který souvisí s rámcovou kompozicí díla. Autorka

---

⁷¹ VŠETIČKA, František. *Tektonika textu: O kompoziční výstavbě české prózy třicátých let 20. století*. Votobia: Olomouc, 2001, s. 223.

⁷² Tamtéž, s. 224.

⁷³ GLAZAROVÁ, Jarmila. *Advent*. 1. vyd. Praha: Odeon, 1979, s. 179.

⁷⁴ Tamtéž, s. 204.

⁷⁵ MRAVCOVÁ, Marie. *Umělecké dokumenty a romány: zrod a tvar čtyř prozaických děl Jarmily Glazarové 1936–1940*. 1. vyd. Ostrava: Profil, 1987, s. 80.

zachovává po celou dobu díla jednotu času v podobě jediné zimní noci, která je prokládána vzpomínkami na minulost.

Jak již bylo v předešlém odstavci naznačeno, román časově znázorňuje pouze jedinou noc. Nicméně vezmeme-li v potaz Františčinu myšlenkové návraty k dřívějším událostem, kniha časově obsáhne období dvanácti let. Některé časové úseky jsou popsány detailněji a je jim věnována větší pozornost, jiné jsou zhuštěny do kratších pasáží většinou prostřednictvím popisu přírodních motivů: „Čtyři roky propluly údolími v horách, obtíženy sněhem, mlhami a dešti, s přetékajícím a horkým výbuchem léta.“⁷⁶ V *Adventu* se tak taktéž setkáme se subjektivním pojetím času. Události, které jsou pro Františku něčím významné, často se jedná o chvíle, kdy Františka zažívá duševní vypětí a smutek, jsou popisovány důsledně a je jim věnován značný prostor v příběhu. Zdá se, jako by v tu chvíli plynul čas pomaleji. Zatímco často jiné a mnohdy delší časové úseky jsou zhuštěny do krátkého vyprávění, jelikož je protagonistka nepovažuje za tolik důležité.

6.2 Prostor

„Spisovatelka nás zavedla na moravsko-slovenské pomezí do beskydských hor, do zapadlých končin líbezného a drsného kraje, kde den načíná vláčným a tesklivým hlasem pastýřské trouby a končí ryrykání slibek v temných hlubinách černých lesů. V tomto kraji s obrysy hřbetů Kněhyně a Smrku na obzoru žila hrdinka *Adventu* Jarmily Glazarové, Františka Podešvová a její Metůdek.“⁷⁷ Děj je zasazen do prostředí Beskyd, do drsného horského kraje, který ovlivňuje život místních a jako by vtiskl něco ze své surovosti do některých z nich.

Prostředí je velmi detailně a také autenticky vykresleno, jelikož autorka strávila nějakou dobu v Horní Bečvě, v horské obci v Beskydách, kde sbírala inspiraci pro svoji tvorbu. Proto „do *Adventu* proniklo mnohé ze sociální charakteristiky valašské vesnice třicátých let ...“⁷⁸ Věrohodným zachycením konkrétního prostředí tak má dílo blízko k sociálnímu románu, hlavním cílem díla však není zprostředkování skutečnosti.

---

⁷⁶ GLAZAROVÁ, Jarmila. *Advent*. 1. vyd. Praha: Odeon, 1979, s. 51.

⁷⁷ STRNADEL, Josef. Horská balada Jarmily Glazarové. Doslov. In: GLAZAROVÁ, Jarmila. *Advent*. 1. vyd. Praha: Odeon, 1979, s. 217.

⁷⁸ MRAVCOVÁ, Marie. *Umělecké dokumenty a romány: zrod a tvar čtyř prozaických děl Jarmily Glazarové 1936–1940*. 1. vyd. Ostrava: Profil, 1987, s. 79.

Autentické zachycení horského kraje spíše dokresluje a spoluutváří děj, svým básnickým líčením Glazarová upozaduje dokumentární ráz a do popředí staví estetickou funkci.

Většina děje se odehrává na statku v Javorové, kam se stěhuje Františka se synem Metodem po svatbě s Jurou Podešvou. Část děje je také zasazena do vesnice s názvem Mečová, kde Františka vyrůstala. V knize se spíše než s popisem budov a stavení setkáme s popisem krajiny a venkovního prostředí. Výjimkou je chvíle, kdy poprvé Františka vstoupí do Jurovy chalupy: „Na udusanou hlínu podsínku je položen vysoký hřeben uschlých blátivých šlápot, mazlavý a neschůdný. Františčíno srdce na něm uklouzlo. Postrašeno a bojácne sleduje ruku, která otvírá dveře do temné síně a další dveře do jizby. Neveselá jizba. Ach co, právě taková jizba, jako jich je většina tady na horách. Mech leze ze štěrbin trámových stěn, okna drčí v nepřiléhavých trouchnivých rámech, poval se ježí nářadím, napíchaným do rozpraskaných černých trámů.“⁷⁹ Popis v tomto případě slouží především k tomu, aby autorka vylíčila Františčíno velké zklamání a nesplněný sen o pěkném a udržovaném obydlí.

Jak již bylo dříve několikrát naznačeno, Jarmila Glazarová se zabývá zejména charakteristikou přírodních scenérií a dějů. Lyricky laděný popis přírody a jejích změn není důležitý pouze z hlediska vykreslení daného prostředí, ale zastává i jinou, hlubší funkci. Děje v přírodě totiž odráží pocity a emoce hlavních postav. Příroda má v díle úlohu „mocné čarodějky“, jež do velké míry působí na životy jedinců: „To jen na člověka přijde tesknice, když listí javorů spadlo a země je za soumraku pokryta množstvím světlých prosebných dlaní s prsty vztaženými.“⁸⁰

„Obraz prostředí, ať se týká přírody nebo interiéru, nepoutá čtenáře jen svou barvitou a detailní popisností, ale také svou emocionální působností, svou uměleckou hodnotou. Má svůj podíl na rozvíjení děje. Jarní nebo letní příroda jako by oživovala naději hrdinky. Podzimní a zimní zesiluje v ní pocity bezútěšnosti, hrozícího neštěstí.“⁸¹ Autorka dodržuje klasické připodobňování životních etap k jednotlivým ročním obdobím. Jaro symbolizuje počátek a zrození, zatímco podzim představuje smrt, což sama

---

⁷⁹ GLAZAROVÁ, Jarmila. *Advent*. 1. vyd. Praha: Odeon, 1979, s. 64–65.

⁸⁰ Tamtéž, s. 132.

⁸¹ BURIÁNEK, František. *Jarmila Glazarová*. 1. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1979, s. 80.

autorka v nějakých pasážích explicitně zmiňuje: „Říjnový les je nevlídný a myslí na smrt.“⁸²

Svatba s Jurou konající se na jaře představuje začátek něčeho nového. O několik let dříve zažívá Františka počátkem května milostné vzplanutí s Janem. Nevinná láska mladých lidí přejde v milenecký vztah, ze kterého se o devět měsíců později zrodí malý Metoděk. Šťěstí milenců nemá dlouhého trvání, s příchodem podzimu Františčin milý tragicky umírá. Nejenom podzimní období, ale také zima se vyznačuje nemilosrdenstvím. Sníh, mráz a veškerá krutost zimy doprovází Františku při jejích nejtěžších životních zkouškách. Metod se narodil, když venku zuřila vánice. Jeho příchod na svět však nebyl chápán jako radostná událost, spíše jako událost, která předurčuje nelehkou a nepříliš radostnou budoucnost svobodné matky. Je to opět krutost zimy, jež připravuje Františku o naději, že najde svého syna živého. Zdá se, že sníh, který byl svědkem Metodova zrození, má být přítomen i u Metodova konce.

V pojetí časoprostoru se odráží rysy všech tří žánrů. Některé výše zmíněné temporální činitele, konkrétně čas cyklický a sakrální, umocňují baladické vyznění *Adventu*, jelikož jsou pro tento žánr charakteristické. S tímto pojetím času se například setkáme také v některých baladách Karla Jaromíra Erbena. Baladismus také navozuje lyrické líčení přírodních dějů. Znaky psychologického románu jsou zastoupeny v časové rovině. Glazarová totiž v díle použila subjektivní pojetí času řídicí se tím, jakou důležitost přisuzuje postava jednotlivým událostem. Prvky sociálního románu lze spatřovat v tom, jakým způsobem Jarmila Glazarová vykreslila prostředí. Jejím primárním cílem nebylo dokumentární zachycení horského kraje, což by odporovalo požadavkům sociálního románu. Žánrotvorné rysy lze však spatřovat v autentickém a věrohodném zachycení valašského prostředí.

---

⁸² GLAZAROVÁ, Jarmila. *Advent*. 1. vyd. Praha: Odeon, 1979, s. 35.

7 Motivická rovina

Vzhledem k baladickému ladění díla je *Advent* protkaný značným množstvím baladických motivů. Jedním z nejnápadnějších je motiv viny a trestu, jenž doprovází postavu Františky. Otázka viny a trestu je přítomná v jejích úvahách, v nichž žádá hrdinka Boha o vysvětlení, čím se provinila, že musí ve svém životě tolik vytrpět. Příčina jejího tragického osudu je přičítána zejména jejím nepřátelům, Jurovi a Rozíně, viníka však následně spatřuje Františka i v Metodovi a nakonec obviňuje sebe samotnou. Františka se pokusila již několikrát odejít ze statku a odpoutat tak sebe i Metoda od nešťastného života na Javorové, pokaždé ovšem selhala. „Nikoliv porušení zákonů společenství, ale naopak uposlechnutí ‚hluboko uloženého citu odpovědnosti a poslušnosti‘, jež ji přinutilo setrvat na Javorové a prohrát obě vzpoury úteků, způsobilo, že se prohřešila proti nejpřirozenějšímu zákonu lidskému – tím, že dopustila sňatek bez lásky a přijala dřinu, urážky a příkoří, vydala všanc sebe, duši svého syna i vzájemnou lásku.“⁸³

Následný trest v podobě veškerého soužení se zdá být však neúměrně krutý, což odpovídá přísnému pojetí trestu v klasické baladě: „Specifickým rysem balady je skutečnost, že trest svou intenzitou často vysoce přesahuje míru provinění.“⁸⁴ Františka se pouze snažila zajistit lepší život pro sebe a zejména pro své dítě. Provinila se možná svojí naivitou, se kterou vstupovala do manželství, a neuposlechnutím vlastní intuice, která ji před gazdou varovala. Hlavní důvody, které ji vehnaly do manželství a díky kterým v něm také setrvala, však nemohou být považovány za trestuhodné.

Zatímco se skrze celý příběh snaží hlavní hrdinka nalézt viníka svého tragického osudu a často podrobuje kritice i své vlastní činy, svůj závěrečný akt vnímá pouze s úlevou a jako vysvobození, přestože tentokrát se dopustila závažného činu. Jak již bylo dříve naznačeno, literární příručky se nicméně na podílu viny, který Františka nese za smrt dvou lidí, neshodují. A tak zůstává otázkou, zda Juru a Rozínu postihl spravedlivý trest za jejich nepřátelství a křivdy a zda Františčinu dlouhé utrpení jí zajistí vykoupení.

Dalším nápadným baladickým motivem, jenž prolíná celým dílem, je náboženství. Jak již bylo dříve zmíněno, sám název románu odkazuje ke křesťanské tradici. Období

---

⁸³ MRAVCOVÁ, Marie. Dokument a fikce v beskydských prózách J. Glazarové. *Česká literatura*. 1985, roč. 33, č. 2, s. 142.

⁸⁴ NEJEDLÁ, Jaromíra. *Balada a moderní epika*. 1. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1975, s. 30.

adventu má v díle dvojí funkci. Zamyslíme-li se nad jeho liturgickým významem, vidíme zde paralelu mezi očekávaným příchodem Ježíše Krista, tedy očekáváním spásy, a Františčiným doufáním v lepší budoucnost. Advent také dopomáhá utvářet atmosféru díla a vytváří rámec pro příběh.

Další biblické paralely si všimneme v závěrečné pasáži románu, v níž Františka konečně nalezne Metoda. Obraz Františky držící v náruči svého vysíleného syna může totiž evokovat představu piety, symbolizuje tedy zobrazení Panny Marie držící Ježíše Krista. „Podebere v seně Metodova záda a posadí ho. Je ztuhlý zimou a zsinálý. Je zmáčený, vysílen, zuby drkotají. Františka mlčky obejmě jeho ramena, přivine ho pomalu k sobě a beze slova jím chvíli kolébá v své náruči, usmívajíc se mdlým a vzdáleným úsměvem.“⁸⁵

Náboženské motivy se také podílí na charakteristice postav. Nejzřetelněji zasahují do povahokresby Jury Podešvy. Jarmila Glazarová na sedlákovi ukazuje, „jak víra přestává být hlubokým prožitkem existencionálním a redukuje se na pouhou demonstraci, na bezmyslenkovitý verbalismus“⁸⁶. Sedlákův slovník sice oplývá nekonečným množstvím biblických přirovnání, modliteb a moralizujících kázání, nicméně v jeho modlení je falešnost a neupřímnost. Gazda staví sám sebe do role bohobojného muže a oddaného křesťana, nicméně jeho skutky a chování dokazují prázdnotu jeho slov. Jeho „náboženského farizejství“⁸⁷ si brzy všimne také Františka a začne se jí velmi přičít: „Všecka její poctivost a opravdová zbožnost se bouří. Žasne vždy znovu nad nemyslicí, nepravou nábožností mužovou, která sídlí jen na jeho jazyku. S nábožností, která je v takovém rozporu se skutky a nemá ani tolik sebepoznání, aby si to uvědomila.“⁸⁸ Autorka díla ukazuje negativní a taktéž nebezpečnou stránku náboženské ideologie založené na neupřímné víře. Podle Marie Mravcové „čteme jedno z nejtvrdějších odsouzení zbožnosti, a sotva bychom asi v české literatuře našli typ budící svým pokrytectvím větší odpor než Jura Podešva“⁸⁹.

---

⁸⁵ GLAZAROVÁ, Jarmila. *Advent*. 1. vyd. Praha: Odeon, 1979, s. 203.

⁸⁶ MRAVCOVÁ, Marie. Dokument a fikce v beskydských prózách J. Glazarové. *Česká literatura*. 1985, roč. 33, č. 2, s. 141.

⁸⁷ BURIÁNEK, František. *Jarmila Glazarová*. 1. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1979, s. 76.

⁸⁸ GLAZAROVÁ, Jarmila. *Advent*. 1. vyd. Praha: Odeon, 1979, s. 171.

⁸⁹ MRAVCOVÁ, Marie. Dokument a fikce v beskydských prózách J. Glazarové. *Česká literatura*. 1985, roč. 33, č. 2, s. 141.

Františčina víra je ve srovnání se sedlákem zajisté upřímnější a opravdovější. Nezřídka se obrací k Bohu s prosbami, které nejčastěji souvisí s Metodem. Žádá ho o jeho bezpečí a nápravu. Je však zřejmé, že Františka zažívá vnitřní spor s Bohem, nechápe, proč ji nechává zažít takové trápení, a tak v zoufalství pronáší slova, jež by mohla být považována za rouhání: „V potu tváře dobýváme svůj pokrm a země nám rodí kamení a hloží. Ty k tomu přihlížíš a mlčíš. Stejně ses díval na smrt mladého Jana a zajisté stejně budeš přihlížet mé hanbě a bédě a nepomůžeš.“⁹⁰ Její víru taktéž podlamuje gazdovo náboženské pokrytectví, které již nemůže dál snášet, a někdy se také kvůli němu uchyluje k rouhání: „Kašlu ti na Joba!“ vyhrkne Františka, nově a nově urážená. „Boha máš plnou hubu, ty křesťane, ale jak děláš se ženou –“⁹¹

Baladismus románu je také umocněn opakujícími se motivy lásky a smrti. Nejdříve jsme svědky mladé vzkvétající milenecké lásky, jež je překažena náhlou Janovou smrtí. Z tohoto krátkého vztahu se však zrodí nová láska tvořící epicentrum románu, láska mateřská.

Glazarová na příběhu demonstruje nelehký životní úděl horských matek, jejichž mateřský cit jim přináší zejména trápení a nikdy nekončící starost: „A budou rodit dítě za dítětem, zápasit chvíli s jejich ‚vředem‘ a nemocemi, a pohřbívat je v malých rakvičkách. Pro ty živé se zase budou trápit, že nemají na pero, na tužku, na boty a na šaty. A že jim uchystají a jednou odevzdají zas jenom tentýž los lesních nádeníku s kamenitou pídí grapky pro další pokolení.“⁹² Františku čekal podobný úděl, který byl navíc ještě ztížen jejím postavením svobodné matky. Musela tvrdě pracovat, aby se dokázala postarat o své dítě. Byla to tedy zejména mateřská láska projevující se obavami o Metodovu budoucnost a neustálou otázkou, jak jej uživit, která ji přinutila vstoupit do manželství, v němž Františka „nastupuje křížovou cestu lásky k dítěti s těžkými zastaveními bez počtu“⁹³.

Metod také cítí lásku ke své matce, je to ovšem ještě dětská sobecká láska, která často nehledí nebo zapomíná na matčino trápení. Se slzami v očích vždy Františku odprosí a slíbí jí, že již bude hodný, nikdy to ovšem nedodrží. Nicméně zdá se, že jeho

---

⁹⁰ GLAZAROVÁ, Jarmila. *Advent*. 1. vyd. Praha: Odeon, 1979, s. 34.

⁹¹ Tamtéž, s. 141.

⁹² Tamtéž, s. 21–22.

⁹³ JEDLIČKA, Benjamin. Román mateřské lásky. *Lidové noviny: Literární pondělí*. 1939, roč. 6, č. 14, s. 3.

neposlušné chování a prázdné sliby byly podmíněny zejména neradostným životem na statku. Poté co ho Františka nalezne polozmrzlého a rozhodne se odejít z Javorové, jako by Metodova slova konečně nabývala na upřímnosti.

Při pohřšování Metoda je Františčina láska k milovanému člověku opět zastíněna smrtí, ačkoliv tentokrát se jedná pouze o vidinu smrti. Již skoro v agónii, kterou matka prožívá při hledání ztraceného syna za nelítostného mrazu, protínají Františčinu mysl myšlenky na Metodovo zmrzlé a bezvládné tělo ležící pod závějemi sněhu. Nakonec smrt zastihne její dva trýznitele, Rozínu a Juru, k němuž však hlavní hrdinka nepocítovala skutečnou lásku. Je pravda, že se Františka snažila přistupovat k sedlákovi s otevřeným srdcem a zřejmě by i časem byla schopná k němu začít chovat hlubší city nebýt jeho hrubého chování. Jura se ji neustále snažil přesvědčovat o svých citech, svoji náklonnost jí ovšem nedával najevo tak, jak by Františka očekávala. Sedlák kladl důraz na pracovitost a poslušnost, zatímco Františka doufala ve vzájemný respekt a věrnost. Již dávno zjistila, že na Javorové její slova nic neznamenají, nicméně poslední iluze o klidném vzájemném soužití s gazdou ztrácí ve chvíli, kdy ho přistihne s Rozínou. S touto vidinou také Františka zapaluje seník, čímž vysvobozuje jak sebe, tak i Metoda z nešťastného života na Javorové.

Dalším baladickým motivem je příroda. Důležitou úlohou přírody v románu Jarmily Glazarové se již tato práce zabývala podrobně v kapitole o časoprostoru, jelikož však příroda představuje jeden z nejdůležitějších a nejčetnějších motivů, jenž prostupuje celým dílem a zastává různé funkce, je nezbytné její úlohu zmínit i v této kapitole. Jak již bylo dříve několikrát zmíněno, autorka na popisu přírody nejenže baladicky vykresluje horské prostředí a jeho typické proměny v různých ročních obdobích, přírodní motivy taktéž zrcadlí rozpoložení protagonistů díla a nastiňují celkovou atmosféru. Zároveň je však příroda svojí pestrostí a barvitostí také kontrastem k jednotvárnému životu horalů, který sestává ze stále stejných, dokola se opakujících činností.

Zatímco příroda oplývá nekonečným množstvím barev, život na Javorové není tak rozmanitý: „Základní barva je hnědá, protože hnědá je na mapách barva výšek, a došeda hnědá je také barva neměnné dřiny na hrubých záplatách vysokých polí.“⁹⁴ Barevný princip se uplatňuje nejen při líčení přírody a způsobu života místních obyvatel, motivy

---

⁹⁴ GLAZAROVÁ, Jarmila. *Advent*. 1. vyd. Praha: Odeon, 1979, s. 84.

barev doprovází taktéž ženské postavy a zároveň je i charakterizují. Františka je převážně spojována s černou barvou, která bývá velice často zmiňována ve spojitosti s jejími vlasy a očima. Černá barva provází i její svatební den, nevěsta má černou svatební kordulku a černý fěrtoch. Tato barva tak může symbolicky předznamenávat její budoucí trápení a umocňovat její neštěstí.

Rozína je obklopena zejména zelenou a rezavou barvou. Zelenou barvou je charakterizován její obličej a pohled, zatímco rezavá odkazuje na její vlasy, s tím souvisí i její přirovnání k „ryšavé polednici“⁹⁵. Rezavá barva může také symbolicky naznačovat požár a její následnou smrt. „Zelené a rezavé dává Glazarová v této souvislosti zcela negativní smysl, neboť Rozína je ve spisovatelčině pojetí záporná postava, Františčin úhlavní nepřítel.“⁹⁶ Hned zkraje příběhu je pomocí barevného principu naznačen nepřátelský vztah mezi oběma postavami: „Černý a ponurý pohled gazdčin se vpije do zelených očí děvečky.“⁹⁷

Motivické složce dominují motivy baladické – láska a smrt, vina a trest, náboženství a příroda. Všechny tyto motivy jsou typické pro klasickou baladu, zejména tedy na základě motivů bývá *Advent* přiřazován k baladické próze. Vzhledem k Františčiným úvahám o možném viníkovi jejího tragického osudu lze otázku viny a trestu považovat také za motiv psychologický. Ačkoliv Glazarová pracuje se sociálním kontrastem mezi chudou svobodnou matkou a bohatým statkářem, jejím účelem nebylo věrné zachycení sociální hierarchizace společnosti. *Advent* je sondou do tragického osudu jedince, nikoliv do života místního společenství, proto sociálnost *Adventu* nelze spatřovat v jeho motivické složce.

---

⁹⁵ GLAZAROVÁ, Jarmila. *Advent*. 1. vyd. Praha: Odeon, 1979, s. 8.

⁹⁶ VŠETIČKA, František. *Tektonika textu: O kompoziční výstavbě české prózy třicátých let 20. století*. Votobia: Olomouc, 2001, s. 224. ISBN 80-7198-478-7.

⁹⁷ GLAZAROVÁ, Jarmila. *Advent*. 1. vyd. Praha: Odeon, 1979, s. 13.

8 Vypravěč

Jak již bylo v kapitole o baladické próze zmíněno, „pro baladického vypravěče je příznačná dialektická protipólnota jeho postupů na začátku a na konci díla“⁹⁸. Tyto kontrastní vypravěčské postupy nalezneme také v *Adventu*. Na začátku díla sleduje vševědoucí vypravěč počínání si bezradné matky hledající svého ztraceného syna, ještě před tím však navozuje baladickou atmosféru lyrickým vyličením „třeskutě jiskřící noci“⁹⁹. „Nelítostná tvář měsíce umrzla na čirém nebi a studenou září mží zelený poprašek na závěje. Závěj se mlčky vzpíná po lese, tekoucím ze svahů do údolí. Závěj zalila pole v proláklíně Javorové a vyšplíchla na pasínek mezi jalovce.“¹⁰⁰ Takto vypravěč také posiluje celkové dramatické napětí díla, jelikož „v incipitu je už skryto drama, které brzy propukne. Často už sám incipit je dramatický – vzniká vlastně jakási paralela ‚vnitřního‘ (lidského) dramatu s dramatem ‚vnějším‘ (přírodním)“¹⁰¹. Zdá se, jako by počasí v díle odrazilo matčinu beznaděj a zoufalost.

Nicméně v závěru díla ustupuje lyrická složka do pozadí a je nahrazena složkou epickou. Vypravěč se nesoustředí již tolik na vnější svět, veškerá pozornost se upíná na Františčíno utrpení. Dramatičnost závěru není umocněna přírodní scénérií, ale rychlým dějovým spádem a místy strohým líčením hledání syna: „Pojednou Františka umlkne. Pod jejíma nohama se pohnulo tělo. Ustrne na chvíli. Sehne se. Poklekne a odhazuje seno. Ach hlava, hlavička, ach ramena! Je živý, dýchá.“¹⁰²

„Pozice vypravěče v *Adventu* není ustálena. Mění se, přechází od objektivního hlediska autorského k subjektivnímu hledisku hrdinčinu a místy až k jejímu vnitřnímu monologu.“¹⁰³ Pásmo vypravěče se velmi často prolíná s pásmem postavy. V díle se kromě vševědoucího vypravěče setkáme s variací personálního vypravěče, s reflektorem, jenž je typický pro psychologickou prózu. Tento typ vypravěče nahlíží na svět očima Františky, poskytuje tedy čtenáři vhled do jejího nitra, jejího způsobu myšlení, ukazuje, jak Františka snáší svůj nelehký životní úděl, a také dává čtenáři vodítko k pochopení Františčína jednání. Nicméně „ani v těchto případech zesílené subjektivizace se však

---

⁹⁸ NEJEDLÁ, Jaromíra. *Balada v proměně doby*. 1. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1989, s. 73.

⁹⁹ GLAZAROVÁ, Jarmila. *Advent*. 1. vyd. Praha: Odeon, 1979, s. 7.

¹⁰⁰ Tamtéž, s. 7.

¹⁰¹ NEJEDLÁ, Jaromíra. *Balada v proměně doby*. 1. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1989, s. 74.

¹⁰² GLAZAROVÁ, Jarmila. *Advent*. 1. vyd. Praha: Odeon, 1979, s. 203.

¹⁰³ BURIÁNEK, František. *Jarmila Glazarová*. 1. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1979, s. 81.

vyprávění nezvrací k přímému záznamu psychického dění ...“¹⁰⁴ Použitím er-formy je totiž zachován určitý odstup od příběhu, události jsou prezentovány z Františtiny vnitřní perspektivy, zároveň ale také s určitým odstupem.

Vypravěč reflektor se vyskytuje především v retrospektivních pasážích, ve kterých se Františka ve svých úvahách vrací k různým životním událostem. Častý vnitřní monolog svědčí o příkoří, kterého se na ní dopouští její manžel a Rozína, toto subjektivní hledisko tak značně přispělo k „démonizaci jejích protihráčů“¹⁰⁵. Františčina mysl se také často zaobírá úvahami o trápení, které jí přináší vlastní syn: „Tohoto chlapce už nezná, neví nic o jeho myšlení a o jeho srdci. Ví jen, co se jí nasoužil a v jaké peklo jí proměnil život tady na statku. Ach není on, jedině on vinen vším? Od počátku až do konce vším?“¹⁰⁶

Složitost a propracovanost vypravěče umocňuje Glazarová tím, že v jedné z kapitol umožní čtenáři ponořit se do myšlenek a úvah Františtiny matky, jež se strachuje o osud své dcery: „A do toho všeho by měla Františka vykročit schlopцем, který záletníci otevrou ze žebře některé noci tohoto jara? Ani pomyslení na vdavky. Nemá nic.“¹⁰⁷

Způsobem, jakým pojala autorka vypravěče, se dílo přibližuje psychologickému románu. Pro tento žánr je typický reflektor, jelikož umožňuje vhled do vnitřních stavů postav. Výše zmíněná dialektická protipólność vyprávěcích postupů zase ukazuje na baladickou prózu. Prolínání pásma vševědouceho vypravěče s personálním vyprávěním je častým znakem sociálních románů, nicméně v *Adventu* se nesetkáme s takovou pluralitou pohledů. Sociální romány sledují osudy velkého souboru postav, nenajdeme v nich často žádného hlavního hrdinu, a tak, aby byla co nejlépe zachycena daná sociální situace, je na skutečnost nahlíženo z mnoha různých úhlů pohledu. Zatímco v *Adventu* se setkáme pouze s dvěma perspektivami, reflektorem je Františka a její matka, jejíž vyprávění ovšem především slouží k detailnější charakteristice hlavní postavy.

---

¹⁰⁴ MRAVCOVÁ, Marie. *Umělecké dokumenty a romány: zrod a tvar čtyř prozaických děl Jarmily Glazarové 1936–1940*. 1. vyd. Ostrava: Profil, 1987, s. 81.

¹⁰⁵ ZEMAN, Milan a kol. *Poetika české meziválečné literatury: Proměny žánrů*. 1. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1987, s. 252.

¹⁰⁶ GLAZAROVÁ, Jarmila. *Advent*. 1. vyd. Praha: Odeon, 1979, s. 185.

¹⁰⁷ Tamtéž, s. 22.

9 Kompoziční rovina

Kritiky často považují *Advent* za vrcholné dílo Jarmily Glazarové zejména kvůli jeho umně propracované a promyšlené kompozici. Například František Götz vysoce oceňuje její komplikovanost slovy: „Tento souzpěv vzrušených okamžiků zoufalé matky s rozvíjejícím se filmem jejího celého minulého života, toto pronikání obou časových rovin a jejich vzájemné dramatisování, celá tato organická a při tom pečlivě propočítaná stavba připomene v mnohém nejnovější tendence soudobé evropské a americké prosy ...“¹⁰⁸

„Kompoziční soustředění do půdorysu dramatické situace“¹⁰⁹ nese znaky baladičnosti. Již úvodní kapitola přináší předzvěst budoucí katastrofy. Příběh začíná in media res, čtenář bez úvodu vstupuje do vážné situace, v níž se ocitne zoufalá žena marně pátrající po svém ztraceném dítěti. Poslední kapitola přináší rozuzlení této napjaté situace, když je Metod konečně nalezen. Tato rámcová kompozice tvoří z díla pevný a uzavřený celek, v němž František Buriánek také spatřuje prvky básnické balady¹¹⁰.

Na určitou spojitost mezi kompozicí *Adventu* a baladickým žánrem také poukazuje Marie Mravcová: „Složitá a dramatizující kompozice *Adventu*, založená na časovém zvrstvení děje, je zjevným příznakem výrazné umělecké stylizace románu, která se dále projevuje i v žánrovém odstínění (aktualizace baladičnosti).“¹¹¹ „Časové zvrstvení děje“ odkazuje k prolínání časových perspektiv, k mísení přítomnosti s minulostí. Prolínání jednotlivých časových úseků je rovněž znakem psychologické prózy, jelikož autorovi umožňuje rozvíjet vnitřní svět postavy, zaměřit se vzpomínky a pocity, které jsou jimi vyvolány, a také na to, jak minulost ovlivňuje hrdinovu přítomnost.

Kromě počátku a konce příběhu, kdy je použito chronologické vyprávění a zachycena přítomnost, používá autorka v díle retrospektivu při Františčině vzpomínání na minulost. Použitím retrospektivy však dílo neztrácí nic ze své dramatickosti, naopak znovuprožívání dřívějších křivd, hořkých příhod a nešťastných střetnutí se svými

---

¹⁰⁸ GÖTZ, František. Osud české ženy v románě. *Čtete*. 1940, roč. 2, č. 5, s. 72.

¹⁰⁹ BURIÁNEK, František. *Jarmila Glazarová*. 1. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1979, s. 78.

¹¹⁰ Tamtéž, s. 78.

¹¹¹ MRAVCOVÁ, Marie. *Umělecké dokumenty a romány: zrod a tvar čtyř prozaických děl Jarmily Glazarové 1936–1940*. 1. vyd. Ostrava: Profil, 1987, s. 80.

trýzniteli se přenáší do přítomnosti, posiluje hrdinčino zoufalství a předznamenává její nevyhnutelný závěrečný čin. Mimo to je retrospektiva psána v přítomném čase, je obohacena živými dialogy a vnitřním monologem, čímž čtenáře vtáhne do děje a do vnitřního světa hrdinky.

V některých pasážích bývají myšlenky na minulost prostoupeny záblesky přítomnosti a „dramatické napětí je posilováno tím, že se do časové roviny jednotlivých příběhových celků a kapitol na několika místech prolamuje časová rovina počáteční a konečné situace ...“¹¹² Toto mísení časových rovin přispívá k postupné dějové gradaci celého díla a udržuje čtenáře v nejistotě a v napětí až do konce příběhu, jenž přináší rozuzlení.

Kompozice *Adventu* nese znaky balady i psychologického románu. Anticipace budoucí katastrofy a prolínání časových rovin jsou žánrotvornými prvky balady, střídání přítomnosti s minulostí taktéž odkazuje k psychologickým románům. Vzhledem k rámcové kompozici, jež z *Adventu* tvoří pevně ohraničený celek, nenese kompoziční výstavba znaky sociálního románu, pro nějž je typická epizodičnost a spíše rozvolněná kompozice.

---

¹¹² BURIÁNEK, František. *Jarmila Glazarová*. 1. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1979, s. 79.

10 Jazyková rovina

Pro Jarmilu Glazarovou hrála jazyková stránka díla vždycky velmi důležitou roli: „Otázka jazyka byla vždy základní otázkou mého zájmu. Jazyk je vyjadřovací prostředek i záležitost estetická.“¹¹³ Proto není překvapením, že autorka využila při psaní svého románu velice pestrý a květnatý jazyk.

„... v poetizaci jazyka (zvláště v metaforickém zosobňování přírodních jevů a dějů)¹¹⁴ nalézáme znaky baladičnosti. Také *Poetika české meziválečné literatury* považuje výrazovou složku za jeden z hlavních faktorů baladické aktualizace *Adventu*. Baladičnost spatřuje „jak v psychologické kresbě venkovské ženy nábožensky založené a pověřivé, tak ve funkci básnického transponování svérázné etnické lokality (zde máme na mysli především rozvedené personifikace přírodního světa, paralely lidských prožitků a přírodních dějů, uplatnění folklorních a baladických ‚rekvizit‘, zobecňující analogie s náboženským mýtem)¹¹⁵.

Vzhledem k časté náboženské tematice plynoucí z pobožnosti zdejších horských obyvatel nalezneme v *Adventu* úryvky modliteb. Ty nejčastěji pocházejí z Františčiných úst, která se modlí za svého syna, jeho ochranu a také prominutí jeho činů: „Panno Maria, Matko sedmibolestná, smiluj se nad Metodem.“¹¹⁶ Často se také zoufálá matka obrací k Bohu a žádá vysvětlení svého nešťastného osudu: „Ach Bože, pomoz mi pro Krista, když jsi mohl dopustit, aby Jan byl zabit. (...) Podivný Bože, kterak je možno se neotázát, proč nás tak týráš? (...) Ty nechceš, Bože, zapomenout na prokletí.“¹¹⁷

V díle se také setkáme s úryvky písní, jež dokreslují atmosféru horského prostředí a život jeho obyvatel. Je zde například zachyceno několik veršů pocházejících z úst ženců, kteří se vracejí z polí: „Děkujeme ti, zemičko, za to, že nám z tebe vyrostlo zlato. Děkujeme ti, zemičko, z lásky, že nám z tebe vyrostly klásky.“¹¹⁸

---

¹¹³ GLAZAROVÁ, Jarmila. Prožitek, znalost a naše řeč. *Tvorba: list pro kritiku a umění*. 1959, roč. 24, č. 4, s. 76.

¹¹⁴ MRAVCOVÁ, Marie. *Umělecké dokumenty a romány: zrod a tvar čtyř prozaických děl Jarmily Glazarové 1936–1940*. 1. vyd. Ostrava: Profil, 1987, s. 80.

¹¹⁵ ZEMAN, Milan a kol. *Poetika české meziválečné literatury: Proměny žánrů*. 1. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1987, s. 251.

¹¹⁶ GLAZAROVÁ, Jarmila. *Advent*. 1. vyd. Praha: Odeon, 1979, s. 9.

¹¹⁷ Tamtéž, s. 34.

¹¹⁸ Tamtéž, s. 120.

Jak již bylo dříve naznačeno, lyrický jazyk a obrazná pojmenování prostupují celým *Adventem*. Jako důkaz Jaromíra Nejedlá zmiňuje „antropomorfní pojetí přírody a silnou její personifikaci ...“¹¹⁹, čehož si můžeme všimnout v pasáži, jež popisuje smrt Jana: „Těžkému buku, který ho zasáhl, se nechtělo umírat. Devaterým kořenem pevně přisát k půdě, devaterou větví se sukovitým loktem se zděšen a zsinalý vzpínal k nebi nad lesem. Kmen ztuhl v kámen před zubem pily. Trhlina řezu se šíří zoufalým šklebem, široká a bolestiplná, šílený a pomstychtivý jícen. Smrtelný výkřik stromu zapraská, devatero paží mávne širokým obloukem agónie. V křeči zachytí a drží dřevorubce.“¹²⁰

Autorčin lyrismus a její literární sloh do značné míry založen na personifikaci přírody byl z velké části ovlivněn domácím literárním prostředím, zejména osobností Karla Jaromíra Erbena. Glazarová byla okouzlena *Kyticí*, podle jejích vlastních slov „Erbenův obraz předznamenal dávno scénérii všech baladických příběhů. Všude po naší zemi jsou topoly podle skal, jsou cesty okolo hřbitovní zídky, jsou vánoční půlnoci, zaváté sněhem a s hladinami zamrzými“¹²¹. A tak stejně jako některé Erbenovy balady, začíná také *Advent* uprostřed mrazivé a sněhem zaváté „třeskutě jiskřící noci“¹²².

„Naše řeč se zprimitivňuje a vulgarizuje. Je nekonečná řada úsloví a metafor lidových, jež vymizely anebo zanikají. Nemohu nemyslit na krásný a přebohatý, přímo básnický jazyk, jímž hovoří prostí lidé na Beskydech.“¹²³ Valašské nářečí Jarmile Glazarové učarovalo. V díle je tak velmi nápadné hojné použití prvků valašského dialektu, které ale může působit na čtenáře poněkud rušivě, jelikož mu nemusí často rozumět. S touto skutečností se nejspíše počítalo, a proto byl *Advent* vybaven slovníkem regionálních pojmů, který ale vzhledem k frekvenci regionalismů není úplný.

Autorka byla pro užívání nářečí občas i kritizována, zejména regionální kritici si všimli několika omylů týkajících se zápisu regionálních slov. Cílem autorky však nebylo podat přesnou podobu valašského nářečí. Je proto důležité si uvědomit, že dialekt plní v knize zejména funkci estetickou a méně pak sociální a informativní. Nářečí je užíváno při dialozích nebo monolozích postav, čímž dochází k jejich sepětí s daným prostředím

---

¹¹⁹ NEJEDLÁ, Jaromíra. *Balada a moderní epika*. 1. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1975, s. 108.

¹²⁰ GLAZAROVÁ, Jarmila. *Advent*. 1. vyd. Praha: Odeon, 1979, s. 18–19.

¹²¹ GLAZAROVÁ, Jarmila, *Místopis srdce*. 1. vyd. Praha: Albatros, 1973, s. 11–12.

¹²² GLAZAROVÁ, Jarmila. *Advent*. 1. vyd. Praha: Odeon, 1979, s. 7.

¹²³ GLAZAROVÁ, Jarmila. Prožitek, znalost a naše řeč. *Tvorba: list pro kritiku a umění*. 1959, roč. 24, č. 4, s. 76.

a k jeho dokreslení. Dílo tak působí velmi autenticky. Nářečí v knize však nemá sloužit jako důkaz mluvy tamějších lidí, jedná se vlastně o básnický jazyk smíšený i se spisovnou češtinou. „Óóch, – copak je to! – Robo robo, ty utrácáš čas. Ty sa povyšuješ a si neskromná. Kdo sa povyšuje, hřeší pýchú proti Bohu a pýcha peklem dýchá. A ta dlážka zhnije, budeš-li ju mácat'. To je nešetnost', to mi nedělaj, já nechcu přijdit' na mizinu.“¹²⁴

Jarmila Glazarová uplatňuje ve svém díle lyrický jazyk, který používá zejména při metaforickém popisu přírodních dějů, a dodává tak *Adventu* baladický ráz. V jazykové rovině můžeme nalézt také znaky sociálnosti, které spatřujeme v hojném užití valašského nářečí. Nicméně na rozdíl od sociálních románů dialekt nemá sloužit jako věrný obraz mluvy valašských obyvatel, plní spíše funkci estetickou.

---

¹²⁴ GLAZAROVÁ, Jarmila. *Advent*. 1. vyd. Praha: Odeon, 1979, s. 87.

Závěr

Cílem této bakalářské práce bylo přiblížit problematiku žánrového zařazení románu Jarmily Glazarové *Advent*. Práce si kladla za cíl určit, k jakým typům románu bývá *Advent* nejčastěji přiřazován a zhodnotit, jakým způsobem a do jaké míry se prvky jednotlivých žánrů projevují v různých aspektech díla.

Na základě četby odborné literatury byla stanovena výchozí genologická hypotéza – jaké žánry se projevují v románu. Z poznatků ze sekundární literatury byl vyvozen závěr, že dílo bývá přiřazováno nejčastěji k baladické próze, méně pak k psychologickému a sociálnímu románu.

Další otázkou, kterou se tato bakalářská práce zabývala, bylo, jakým způsobem se rysy výše zmíněných žánrů v díle projevují. Aby mohla být tato otázka zodpovězena, bylo nejdříve nutné stanovit elementární rysy těchto žánrů. Pro plnou charakteristiku a pochopení principů, na nichž se jednotlivé žánry konstituovaly, teoretická část taktéž zahrnuje vývoj těchto románových typů na českém literárním poli ve dvacátém století spolu s hlavními představiteli a jejich díly.

Z analytického oddílu bakalářské práce vyplývá, že baladické prvky se nejvíce projevují v motivické složce. Všechny dominantní motivy *Adventu* – láska a smrt, vina a trest, náboženství a příroda – jsou převzaty z klasických balad. Na principech balady byla vystavěna také dějová linie a kompoziční rovina, pro níž je charakteristické orámování děje dramatickou situací a neustálé směřování k tragickému konci. K baladičnosti přispívá rovněž autorčin lyrický jazyk prosycený metaforami, který je využíván zejména k popisu přírodních dějů. V díle se také setkáme s baladickým pojetím času v podobě času cyklického a sakrálního. Pojetí vypravěče a jeho sklony k lyrickému líčení v úvodu díla a přechod k epickému vyprávění v závěru korespondují s aktualizací baladického vypravěče.

Postava vypravěče nese rovněž znaky psychologického románu, jelikož se v díle setkáme s reflektorem, který nám umožňuje vhlédnout do Františčin nitra. Obecně celá postava Františky byla vystavěna na principech psychologické prózy, o čemž svědčí Františčin vývoj v průběhu díla a její časté úvahy a retrospekce. Mísení časových rovin je jedním z příznaků umně propracované kompozice a také ovlivňuje dějovou linii. Většina děje se prostřednictvím hrdinčiných flashbacků odehrává v minulosti. Některým vzpomínkám přikládá Františka větší váhu než jiným, a tak se v díle zároveň projevuje

subjektivní pojetí času typické pro psychologické romány. Jelikož je na otázku viny a trestu pohlíženo také z psychologického hlediska, hrdinka neustále hledá viníka svého tragického osudu a přemítá i nad svým podílem viny, taktéž motivická rovina vykazuje znaky psychologičnosti.

Sociálnost *Adventu* lze nejlépe demonstrovat na postavě sedláka, která byla svými vlastnostmi a neměnným chováním vykreslena jako sociální typ. Sociální prvky nalezneme také v dějové výstavbě zejména při líčení nelehkého údělu horských žen. K dokreslení beskydského kraje také dopomáhá užití valašského dialektu a věrohodný popis prostředí. Nicméně je důležité si uvědomit, že jazyk a prostředí *Adventu* nejsou věrným zachycením valašské reality, ale zastávají spíše funkci estetickou a nikoliv dokumentární, což odporuje principům sociálního románu. Taktéž kompozice se svojí sevřeností a uceleností se neztotožňuje s kompoziční extenzivností typickou pro sociální román.

Na základě výše předložených závěrů lze konstatovat, že největší zastoupení má v románu baladický žánr projevující se téměř ve všech rovinách románu. Následují žánrotvorné rysy psychologického románu, které jsou v díle zastoupeny v menším množství ve srovnání s baladickými faktory, nicméně jsou velmi dominantní a patrné na mnoha místech *Adventu*. Sociální prvky se projevují pouze v některých aspektech románu, zároveň často naplňují principy sociálního románu jen zčásti a v lecčem jim odporují. Tomuto románovému typu se tak dílo Jarmily Glazarové podobá nejméně.

Z předložených výsledků genologické analýzy díla lze vyvodit, co bylo pro autorku nejdůležitější při tvorbě románu a na co primárně chtěla poukázat. Sociální faktor nehrál pro Jarmilu Glazarovou zásadní roli. Svým příběhem se nesnažila vylíčit sociální situaci na vesnici. Glazarová postavila do centra románu chudou svobodnou matku, aby mohla na jejím tragickém osudu odhalit příčiny lidského jednání, demonstrovat statečnost, s jakou lidé přijímají svůj úděl, a také poukázat na složitost lidských vztahů a pokrytectví některých jedinců. Z analýzy románu taktéž vyplývá, že Glazarová přikládala velkou důležitost básnickému vylíčení přírodních dějů.

Tato bakalářská práce se pokusila osvětlit problematiku žánrového zařazení románu Jarmily Glazarové *Advent*. Práce došla k závěru, že zjištění o četnosti prvků jednotlivých žánrů koresponduje s poznatky z odborných literárních pramenů. Zároveň se tato práce stala sondou do žánrové situace románu v českém prostředí ve třicátých

letech dvacátého století. Genologickou analýzou románu lze demonstrovat pozvolný ústup sociálního románu ve třicátých letech, jak plyne z minima sociálních prvků v *Adventu*, zatímco baladičnost v dílech přetrvávala a psychologický román byl na vzestupu, o čemž svědčí četnost jeho žánrotvorných rysů v díle Jarmily Glazarové.

Seznam použitých informačních zdrojů

Primární literatura

GLAZAROVÁ, Jarmila. *Advent*. 1. vyd. Praha: Odeon, 1979, 220 s.

GLAZAROVÁ, Jarmila. *Místopis srdce*. 1. vyd. Praha: Albatros, 1973, 161 s.

GLAZAROVÁ, Jarmila. Prožitek, znalost a naše řeč. *Tvorba: list pro kritiku a umění*. 1959, roč. 24, č. 4, s. 76.

Sekundární literatura

BLAHYNKA, Milan a kol. *Čeští spisovatelé 20. století*. 1. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1985, 830 s.

BURIÁNEK, František. *Jarmila Glazarová*. 1. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1979, 152 s.

MOCNÁ, Dagmar, PETERKA, Josef a kol. *Encyklopedie literárních žánrů*. 1. vyd. Praha a Litomyšl: Paseka, 2004, 704 s. ISBN 80-7185-669-X.

MRAVCOVÁ, Marie. *Umělecké dokumenty a romány: zrod a tvar čtyř prozaických děl Jarmily Glazarové 1936–1940*. 1. vyd. Ostrava: Profil, 1987, 116 s.

NEJEDLÁ, Jaromíra. *Balada a moderní epika*. 1. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1975, 180 s.

NEJEDLÁ, Jaromíra. *Balada v proměně doby*. 1. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1989, 256 s.

PETERKA, Josef. *Teorie literatury pro učitele*. 3. vyd. Jíloviště: Mercury Music & Entertainment s.r.o., 2007, 346 s. ISBN 978-80-239-9284-7.

PÍŠA, Antonín Matěj. *Stopami prózy: studie a stati*. 1. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1964, 264 s.

STRNADEL, Josef. Horská balada Jarmily Glazarové. Doslov. In: GLAZAROVÁ, Jarmila. *Advent*. 1. vyd. Praha: Odeon, 1979.

VŠETIČKA, František. *Tektonika textu: O kompoziční výstavbě české prózy třicátých let 20. století*. Votobia: Olomouc, 2001, 269 s. ISBN 80-7198-478-7.

ZEMAN, Milan a kol. *Poetika české meziválečné literatury: Proměny žánrů*. 1. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1987, 356 s.

Novinové články

GÖTZ, František. Osud české ženy v románě. *Čteme*. 1940, roč. 2, č. 5, s. 72.

JEDLIČKA, Benjamin. Román mateřské lásky. *Lidové noviny: Literární pondělí*. 1939, roč. 6, č. 14, s. 3.

MRAVCOVÁ, Marie. Dokument a fikce v beskydských prózách J. Glazarové. *Česká literatura*. 1985, roč. 33, č. 2, s. 127–143.